

§ 4

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforlag nr. 22-25
forkastedes uden afstemning.

§ 5

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 26-30
forkastedes uden afstemning.

§ 6

vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 31 betragtedes som
bortfaldet efter forkastelsen af ændringsfor-
slag nr. 14-16.

§ 7

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behand-
ling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Forespørgsel nr. F 14:

Forespørgsel til statsministeren:

»Hvilke konsekvenser agter regeringen at drage af betænkningen fra regeringens ungdomsudvalg, og hvilke initiativer agter regeringen at tage i anledning af FN's ungdomsår?«

Af Nørgaard Sørensen (S) m.fl.

(Forespørgslen anmeldt 11/12 84. Fremme af forespørgslen vedtaget 15/1 85).

*Begrundelse***Svend Auken (S):**

Der er to anledninger til, at socialdemokratiet rejser denne forespørgsel til regerin-

gen om ungdommens problemer. Den første er de fire fyldige rapporter fra regeringens ungdomsudvalg, hvoraf slutrapporten jo kom i oktober sidste år. Den anden anledning er FN's internationale ungdomsår i år. Begge disse begivenheder har regeringen søgt at tone mest muligt ned.

Ungdomsudvalgets rapporter, som efter vores opfattelse repræsenterer et stort og værdifuldt arbejde, har man mødt med fuldstændig eller næsten fuldstændig tavshed, og ungdomsåret har regeringen øjensynlig tænkt sig at anvende til en fortsat svækkelse af ungdomsarbejdsløshedsindsatsen plus visse overvejelser om større medindflydelse til de unge i idrætslivet m.v. Det er helt enkelt for dårligt. Socialdemokratiet håber, at debatten her i dag bliver startskuddet til et grundigt parlamentarisk arbejde om de unges problemer i ungdomsåret med udgangspunkt i rapporter fra ungdomsudvalget. Anledningen er altså ungdomsbetænkning og ungdomsår, men den egentlige grund til forespørgslen er naturligvis ønsket om at få diskuteret ungdomsproblemerne i sammenhæng og ikke isoleret.

Selv om det er farligt at skære de unge over én kam – hvad man da heller ikke gør i ungdomsudvalgets betænkning – har de fleste unge problemer med at få adgang til de voksnes samfund med hensyn til arbejde, med hensyn til indflydelse. Samfundets døre er lukkede, eller i hvert fald er åbningen kun en sprække. I mange tilfælde er dørene simpelt hen låst. Vi bør alle have en fælles interesse i at lukke dem op.

Her synes det imidlertid, som om regeringspartierne indtager en langt mere negativ indstilling. Man sandsede de lovende ungdomsgarantiforsøg, og lære- og praktikplads-situationen er ikke forbedret siden 1982, der er stadig ca. 14.000 unge, der ikke har fået praktikplads, og til januar stiger tallet igen. Kommunernes indsats er blevet reduceret og vil falde yderligere i år og til næste år. Jobskabelsesloven skal fjernes, uden at man ved, hvad man vil sætte i stedet. Hver tredje ung får stadig ingen kompetencegivende uddannelse.

Eller måske ved de borgerlige alligevel, hvad deres svar er. Med et vist økonomisk opsving er man øjensynlig overbevist om, at de stærke, de veltillpassede unge nok skal klare sig i slagsmålet om at komme ind bag

[Svend Auken]

samfundets halvlukkede døre, og så må de bageste klare sig, som de bedst kan.

Det er altså en principdebat om holdninger, vi lægger op til i dag, men en debat, der gerne skal munde ud i et konkret folketingsinitiativ for at følge ungdomsudvalgets rapporter og de mange ungdomsproblemer op.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Schlüter):

Jeg vil gerne takke socialdemokratiet for den stillede forespørgsel, fordi den giver regeringen mulighed for på denne måde samlet at redegøre for sin politik på en række områder, der har særlig betydning for de unge.

Forespørgslen vedrører dels ungdomsudvalgets afsluttende betænkning, dels opfølgningen af FNs ungdomsår. Regeringens ungdomsudvalg blev som bekendt nedsat af den forrige regering, men det har fortsat sit arbejde efter regeringsskiftet og har nu afsluttet det. Udvalgets afsluttende betænkning »En fremtidig ungdomspolitik«, som den kaldes, afspejler det omfattende og meget grundige arbejde, som udvalget har gennemført. Jeg vil gerne benytte lejligheden til på regeringens vegne at takke udvalget for dets store indsats.

Der er meget godt i betænkningen, og det er karakteristisk, at udvalgets bestræbelser på at beskrive og formulere forudsætningerne og indholdet i en helhedsorienteret ungdomspolitik vedrører en lang række forskellige ministerier og styrelser. Også mere principielle spørgsmål, der vedrører de unges situation, er blevet behandlet i betænkningen. Jeg kan som eksempler fremhæve kapitlerne om lighed og om indflydelse. Lad mig citere nogle linjer fra indledningen til kap. 4 om lighed – det er siderne 68-69. Her siger man:

»Det er ungdomsudvalgets opfattelse, at en diskussion om lighed for og blandt unge skal tage sit udgangspunkt netop i begrebet lige muligheder. Lige muligheder for uafhængigt af køn, race, social baggrund, økonomi og geografisk placering at kunne sikre sig en ungdomstilværelse og senere voksentilværelse med størst mulig grad af livskvalitet for den enkelte. Baseret på det enkelte individs egne ønsker og præmisser. På den enkeltes ansvar for sig selv og fællesskabet.«

Det kan jeg tilslutte mig, og jeg synes, det er fornemt og rigtigt formuleret.

Lad mig yderligere citere en enkel sætning fra indledningen til kap. 9, der handler om de unges indflydelse. Her siger man:

»Udvalget betragter indflydelse og ansvar som sammenhængende størrelser.«

Det synes jeg også er klogt og rigtigt sagt. Der er således meget, der tyder på, at det fælles grundlag for debat om den kommende ungdomspolitik er i rigtig god orden.

Regeringen har det synspunkt, at vi gerne vil øge indflydelsen til de unge og for de unge, ikke mindst de unges større indflydelse ude i lokalsamfundene, men – for vi skal også tale klart om de ting, vi nok er uenige om – regeringen kan ikke gå ind for lovfæstede kommunale ungdomsråd, der skulle vælges af de unge. Det kan vi ikke, fordi det jo nødvendigvis må indebære en begrænsning af den almindelige valgret. Det ville kunne skabe præcedens, naturligvis også på en række andre områder.

Min generelle holdning til kapitlet om indflydelse er udmærket udtrykt i indledningen til den mindretalsudtalelse, som er optrykt på s. 184. Her siger man:

»Der skal udtrykkes betænkelighed ved det synspunkt, at de unge som princip skal tilkendes større reel indflydelse i samfundet, fordi de er unge.«

Vi er i regeringen enige om, at hver enkelt fagminister inden for sit område nu må tage de i betænkningen fremlagte forslag og ideer op til overvejelse. Betænkningen vil på denne måde komme til at fungere som en inspirationskilde for det videre arbejde i de mange berørte ministerier.

Hvad angår regeringens planer om opfølgningen af FNs ungdomsår, er det sådan, at undervisningsministeren efter aftale i regeringen har påtaget sig at koordinere de forskellige aktiviteter, som i løbet af indeværende år iværksættes i den anledning.

Heldigvis er det sådan, at regeringen allerede har sin egen ungdomspolitik og er godt i gang med at realisere den. Som eksempel kan jeg nævne regeringens ungdomsprogram, som især er rettet imod bekæmpelsen af ungdomsarbejdsløsheden. Antallet af uddannelsespladser vil dog i årene 1984 og 1985 vokse med ca. 15.000. Et nok så stort tal. Antallet af lære- og praktikpladser satte ny rekord i 1984, hvor der oprettedes omkring 42.000 pladser. Ungdomsarbejdsløsheden er trods

[Statsministeren]

alt faldende på trods af, at antallet af unge mellem 18 og 24 år er vokset.

Ud over de uddannelsesmæssige initiativer har også en række arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger båret frugt i retning af at forbedre de unges uddannelsessituation. Jeg tænker her f.eks. på den kommunale løntilskudsordning med ca. 15.000 ansættelser i 1984, og jeg tænker på arbejdstilbudsordningen, som også er af stor betydning for de unge.

Jobskabelsesordningen har ikke helt levet op til sit formål og vil derfor blive foreslået afløst af en ny lovgivning om beskæftigelsesmuligheder for unge. Sigtet hermed vil være at fastholde den kommunale interesse og det kommunale engagement bl.a. gennem en smidigere tilpasning til de lokale behov, som vi jo har erfaret er meget forskellige på dette felt.

På den baggrund er det regeringens opfattelse, at en egentlig lovfæstet ungdomsgaranti som foreslået af ungdomsudvalget ikke er et velegnet instrument i ungdomspolitikken, idet en sådan garanti meget vel kan vise sig at virke stik imod hensigten.

Mine bemærkninger vil blive uddybet af undervisningsministeren og arbejdsministeren, som vel er de ministre, der er mest impliceret i de unges situation. Jeg vil samtidig tilføje, at jeg finder, at der af begge ministre nu lægges op til mange positive ting til gavn for de unge og dermed også for samfundet som helhed.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg kan ligesom statsministeren tilslutte mig meget og meget i ungdomsudvalgets rapport, ikke mindst dette med at give de unge mere ansvar for egne anliggender, men vi har naturligvis lov at påpege det, hvis der efter vores mening forekommer modsætninger i rapporten, og en af dem er, at man på den ene side kræver mere ansvar til de unge og samtidig fremfører tanken om et 12-årigt ensartet uddannelsesforløb for alle. Tanken har været fremsat før, men den bliver ikke bedre af at blive gentaget. Efter 9-10 års skolegang må det være rimeligt, at de unge selv får en mulighed for at vælge og tage ansvaret for, hvad de foretager sig.

Jeg kan derimod tilslutte mig tanken om, at undervisningen i ungdomsuddannelserne

skal tilrettelægges på en sådan måde, at vi kommer væk fra det traditionelle mønster, hvorefter piger først og fremmest vælger sproglige og humanistiske fag og drenge først og fremmest de teknisk prægede fag.

Jeg kan også tilslutte mig udvalgets betragtninger om, at det er nødvendigt allerede på folkeskoleniveau at få den nye teknologi inddraget i undervisningen. Dette med undervisningssektoren og teknologien vil jeg i øvrigt senere på folketingsåret give folketinget en redegørelse for.

Regeringen er altså bestemt ikke imod alt, hvad der står i rapporten. Vi har et aktivt og selvfølgelig også kritisk forhold til den.

Om ungdomsåret vil jeg sige, at det jo er ungdommens år og ikke regeringens ungdomsår. Jeg har som minister for ungdomsåret bedt Dansk Ungdoms Fællesråd om at koordinere årets aktiviteter. DUF, altså Dansk Ungdoms Fællesråd, har til dette formål oprettet et ungdomsårssekretariat, som finansieres af undervisningsministeriet. Desuden har DUF fået stillet 1,5 mill. kr. til rådighed til støtte af forskellige aktiviteter. Der er planlagt meget og meget. Det hilser vi med tilfredshed.

Jeg er også enig med DUF om, at de unges deltagelse er et godt tema. Jeg tror, det er nyttigt at skelne mellem medbestemmelse og selvbestemmelse. Det er min opfattelse, at vi i denne situation især skal satse på selvbestemmelse, altså på områder, hvor de unge kan bestemme selv. Frihed under ansvar er jo et af de temaer, der også fremhæves i ungdomsudvalgets rapport.

Jeg har bedt ministeriets forskellige enheder om at komme med forslag til, hvorledes vi på de enkelte uddannelsesområder kan overlade mere til de unge selv. Under de indledende drøftelser har det heldigvis vist sig, at vi inden for den eksisterende lovgivnings rammer kan overlade ganske meget til de unges selvbestemmelse.

Jeg skal blot i den forbindelse nævne eksempler som brug af skolernes idrætsanlæg og datatekniske udstyr i fritiden samt eventuel løsning af diverse praktiske opgaver med mulighed for derved at finansiere et budget, som de unge selv kan bestemme over. Dette bør forsøges. Går det skidt, må vi sige, at vi er den erfaring rigere. Går det godt, kan det være noget, der peger fremad og gør samfundet mindre formynderisk og bedre i henseen-

[Undervisningsministeren]

de til at opdrage de unge til selv at tage et ansvar i fremtiden.

Jeg regner med, at undervisningsministeriet i løbet af februar måned kan offentliggøre en pjece, som nærmere kan give anvisning på, hvorledes skoler og andre uddannelsesinstitutioner kan give de unge øget selvbestemmelse og dermed ansvar. Denne pjece vil også indeholde forslag til, hvordan man kan udnytte de eksisterende muligheder for at give ungdommen bedre vilkår i øvrigt.

Jeg er helt enig med indenrigsministeren, som i bladet Danske Kommuner har slået til lyd for, at der rundt om i kommunerne oprettes lokale ungdomsråd. Vi respekterer naturligvis det kommunale selvstyre, og vi kan ikke pålægge kommunerne noget, men vi beder dem overveje både denne og andre måder at give de unge et selvstændigt ansvar på.

Endvidere vil jeg nævne det nye center for udveksling af unge under uddannelse. Formålet er at øve oplysningsvirksomhed primært for skoler og andre uddannelsesinstitutioner om muligheder for studie- og udviklingsrejser i udlandet for unge samt om tilsvarende rejser til Danmark for unge fra udlandet, det vil sige rejser med uddannelsesmæssigt formål i bred forstand.

I dette centers bestyrelse er forskellige skoleformer repræsenteret, og foreningen Norden, som har stor erfaring i sådan rejsevirk-somhed, er også repræsenteret. I det rådgivende udvalg er Dansk Ungdoms Fællesråd og andre frivillige ungdomsorganisationer repræsenteret, og i en lille ekspertgruppe er Dansk Ungdoms Fællesråd også repræsenteret for at formidle sin ekspertviden til gavn for centeret.

Når alt dette er sagt, vil jeg imidlertid gerne understrege, at det afgørende for dansk ungdom i 1985 ikke er, om vi opretter et center her eller laver lidt medbestemmelse dér. Det bedste, der kan overgå den danske ungdom i 1985, er, at regeringen får mulighed for at fortsætte sin genopretningspolitik og beskæftigelsespolitik, som jo ikke mindst sigter på at bekæmpe ungdomsarbejdsløsheden. Vi er allerede nået et meget langt stykke ad den vej.

Vi begyndte i 1984 med at bevilge 500 mill. kr. til 10.000 ekstra uddannelsespladser i 1984; det får først fuld virkning i 1985, hvor der oprettes yderligere 5.000 pladser.

Dette ungdomsprogram har været kraftigt medvirkende til, at der sidste sommer blev afvist 20 pct. færre end året før i de videregående uddannelser og i ungdomsuddannelserne. Dette er det største indhug, der er gjort på adgangsbegrænsningen, så længe jeg kan huske. Spørgsmålet er, om der nogen sinde har været så lidt adgangsbegrænsning, som der er nu. Trods al talen om konkurrence og karaktærræs er sagen den, at vi for det første har flere uddannelsespladser end nogen sinde, at vi afviser langt færre end tidligere år, og at den samlede tilbageværende adgangsbegrænsning muligvis er lavere, end den nogen sinde før har været.

Hvad angår lære- og praktikpladssituationen, har statsministeren nævnt, at vi har 5.000 flere lære- og praktikpladser end på samme tid sidste år, og arbejdsministeren vil om lidt komme ind på, at også ungdomsarbejdsløsheden alt i alt er faldet ganske kraftigt, nemlig med omkring 12 pct. på et år.

Næsten halvdelen af de 45.000 ekstra arbejdspladser i 1984 skønnes at være blevet besat af unge. Det bekræfter, at det bedste, man kan gøre for de unge, er at fastholde en politik, som øger investeringerne og beskæftigelsen.

Man kan altså drage den konklusion, at der på alle de punkter, hr. Svend Auken nævnte i sin alt for polemiske indledning til debatten, er tale om meget kraftig fremgang.

Nu gælder det om, at vi uddanner de unge til job og ikke til arbejdsløshed, at vi uddanner dem til fremtidens job og ikke til fortidens job. Sidste torsdag kom det såkaldte Knud Larsen-udvalg med en række råd til regeringen om, hvordan vi løser denne meget svære opgave; vi agter at følge rådene næsten til punkt og prikke. Vi må flytte ressourcer fra arbejdsløshedsfag til beskæftigelsesfag, vi må omlægge arbejdsløshedsfagene, så de får et ændret sigte, som kan føre til beskæftigelse, vi må muliggøre nye kombinationer mellem f.eks. humanistiske fag, økonomiske fag og tekniske fag. Derved kan vi skabe nye uddannelser uden at skulle udskifte hele lærerkorpset og kaste vrage på dets faglige kvalifikationer. Samtidig får vi skabt genveje i uddannelserne. Vi får skabt oplagte muligheder for efteruddannelse, og vi får den øgede bevægelighed på arbejdsmarkedet, som jo er helt nødvendig, hvis vi også skal have den

[Undervisningsministeren]

største del af den resterende arbejdsløshed afskaffet.

Især for kvinderne må der gøres en indsats, så de får lettere ved at gå ind i de mandefag, som i de kommende år vil tegne sig for de største stigninger i beskæftigelsen. I undervisningsministeriet arbejder et særligt udvalg med at realisere en række af de ideer, som kom frem på en konference, vi havde med ministeriets medarbejdere i efteråret om netop dette emne.

Hvis jeg skal gøre status over de unges situation i ungdomsåret, vil jeg gøre det med ordene: intet er godt nok, og meget er for dårligt, men det er bedre end før, og det bliver bedre endnu.

Hvad der gør mig mest pessimistisk, er i virkeligheden pessimismen selv, som det tager for lang tid at få bugt med.

Vi skal hele tiden have de unges vanskeligheder for øje, men hvis vi for alvor skal hjælpe dem til at hjælpe sig selv, må vi også gøre opmærksom på de mange nye muligheder, de har og vil få for at skabe en bedre fremtid både for sig selv og for det danske samfund, som trods alt ikke findes bedre på jordkloden.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Regeringens ungdomsudvalg har ofret megen tid på spørgsmålet om ungdommens forhold til arbejdslivet – og med rette. Særlig må det fremhæves, at de senere års store problem: ungdomsarbejdsløsheden, aldrig må blive til noget, som man bare vænner sig til, noget, man må leve med. Samfundet kan ikke leve med, at en stor del af ungdommen ikke finder ind i et normalt arbejdsforhold. Regeringen har derfor hele tiden, også før en afsluttende betænkning fra ungdomsudvalget forelå og i øvrigt helt uanset FNs ungdomsår, bestræbt sig på at nedbringe arbejdsløsheden især blandt de unge.

Den vigtigste foranstaltning til opfyldelse af dette formål har været at føre en økonomisk politik, som får gang i virksomhedernes aktivitet, men naturligvis har regeringen også overvejet og iværksat indgreb, som mere direkte sigter på ungdomsarbejdsløsheden, og disse bestræbelser har båret frugt.

Det er efter min mening ikke noget ringe resultat, når den seneste statistik for november 1984 viser et fald i antallet af unge ledige

under 25 år på 9.000 i forhold til november det foregående år. Dette så meget desto mere, som der fra mange sider var forudset, at ledigheden ville stige, ikke mindst for unge.

Undervisningsministeren har redegjort for de forbedringer, der er sket inden for fremskaffelse af lære- og praktikpladser og andre uddannelsesmuligheder for unge.

Jeg skal omtale nogle af de arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger, hvormed regeringen har søgt at påvirke ungdomsledigheden ud over de uddannelsesmæssige forbedringer. I visse tilfælde drejer det sig om ordninger, som er videreført fra tidligere regeringers initiativer, men den nuværende regering har følt det som en af sine opgaver ikke blot at videreføre, men også at vurdere disse ordninger, bringe mindre hensigtsmæssige foranstaltninger til ophør og eventuelt foreslå ændringer i de videreførte ordninger, så de i højere grad kan sigte mod det centrale mål: at bringe den del af ungdommen, der er ramt af arbejdsløshed, ind på eller tilbage til arbejdsmarkedet.

Jeg skal nævne nogle af disse ordninger. Den kommunale løntilskudsordning har i de senere år været inde i en meget positiv udvikling, hvor flere og flere private virksomheder har beskæftiget unge ledige med tilskud. I 1978 blev der således kun ydet tilskud til 2.500 ansættelser, hvorimod der i 1983 var 14.415, og i 1984 forventes det, at der er blevet givet tilskud til ca. 15.000 ansættelser.

Dette tyder på, at det ikke er rigtigt, når der i ungdomsudvalgets betænkning er anført, at tilskuddet er for lille, men det må indrømmes, at de meget positive seneste tal af gode grunde ikke har kunnet være kendt for udvalget.

Ordningen synes i øvrigt at virke efter formålet, idet en stor del af de unge, der har deltaget i den, efterfølgende enten opnår ansættelse på det ordinære arbejdsmarked eller motiveres til at starte på en uddannelse.

Jobskabelsesordningen har ikke levet op til forventningerne om en udvidelse af den samlede beskæftigelse i samfundet; navnlig for så vidt angår jobskabelse i den private sektor har der været problemer i relation til konkurrenceforvridningsproblematikken.

Det er derfor regeringens hensigt, således som det er folketinget bekendt, at den skal afløses af en ny lov om beskæftigelsesmuligheder for unge, og dette lovforslag vil kom-

[Arbejdsministeren]

me til at indeholde hjemmel for først og fremmest kommuner og amtskommuner til at oprette beskæftigelsesprojekter for unge ledige under 25 år med mindst 3 måneders ledighed.

Kommunerne har i årenes løb vist et stort engagement i bekæmpelsen af ungdomsarbejdsløsheden, og det er derfor naturligt at give dem en større mulighed for selv at tilrettelægge indsatsen alt efter, om de enkelte unge i de forskellige kommuner har behov for beskæftigelsesforanstaltninger eller for andre arbejdsmarkedsaktiviteter eller for uddannelse. Det skal altså være nemmere at tilpasse aktiviteterne til de lokale forhold. Som hovedregel skal kommunerne selv kunne beslutte, hvilke projekter de vil oprette, og de skal også selv kunne anvise de projekter, hvor de er arbejdsgivere.

Blandt de foranstaltninger, jeg vil nævne, er også en ordning, som vi tit har drøftet her i folketinget, nemlig arbejdstilbudsordningen. Denne ordning henvender sig ganske vist til alle A-kassemødlemmer under 60 år, men for de unge under 25 år gælder det, at de skal have et arbejdstilbud tidligere end dem, der er over 25 år.

De unge langtidsledige var også de første, man, som det i øvrigt også er anført som ønskeligt i ungdomsudvalgets betænkning, gav mulighed for uddannelse i stedet for et arbejdstilbud. Dette skete i erkendelse af, at ikke alle unge har en tilstrækkelig uddannelse og derfor har svært ved at opnå fast tilknytning til arbejdsmarkedet.

Gennem disse foranstaltninger, som supplerer de nævnte bestræbelser på at iværksætte uddannelsesforanstaltninger for unge og ikke mindst den almene økonomiske politik, hvis formål er at bringe erhvervslivet i sving og dermed nedbringe ledigheden for alle, også de unge, tilstræber regeringen at bekæmpe det utålelige fænomen, der hedder ungdomsarbejdsløsheden.

Men kunne man så ikke, som ungdomsudvalget i sin betænkning anfører, som sit første eller primære forslag på arbejdsmarkedsområdet give en egentlig sikring eller en garanti for uddannelses- eller beskæftigelsestilbud til alle unge under 25 år med 3 måneders forudgående ledighed?

Det lyder kønt og tiltrækkende, men jeg ville være uhyre skeptisk over for en ordning med en egentlig lovfæstet garanti. Garanti-

ordninger, hvor unge ledige skal sikres et tilbud om uddannelse eller beskæftigelse, vil ikke være løsningen på ungdomsarbejdsløsheden. Garantiordninger kan nemlig være med til at gøre de unge passive, så de sætter sig ned og venter på et godt tilbud i stedet for selv at gøre noget for at komme i gang, eller det kan skabe nogle forventninger hos de unge, som ikke senere går i opfyldelse. Endelig kan unge, der placeres gennem garantiordninger, også tage plads op for andre unge, som søger at komme ind på uddannelses- og arbejdspladser på normale vilkår.

Erfaringerne med de to ungdomsgarantiforsøg i Århus og Storstrøms amter er ikke overbevisende. Som eksempler kan nævnes, at over halvdelen af de unge således igen blev arbejdsløse efter endt deltagelse i forsøget. De unge opnåede kun i ringe omfang uddannelse gennem forsøgsordningen, selv om uddannelse var meget højt prioriteret. Forsøget var i alt for stor udstrækning præget af ekstraordinære beskæftigelsesforanstaltninger.

Det vil sige, at en garantiordning efter de erfaringer, der findes, ikke i tilstrækkeligt omfang forbedrer de unges situation. Det er helt afgørende, at de unge, også de lidt mere vanskeligt stillede unge, ikke beskæftigelsesmæssigt anbringes i job, som i forhold til det normale arbejdsmarked betragtes som marginale. Det må understreges, at målet er at få de unge ført ind på det normale arbejdsmarked.

Jeg vil i denne forbindelse ikke undlade at pege på, at der i arbejdsformidlingen i handlingsplanen for 1985 vil blive iværksat en række initiativer, der netop tager sigte på at styrke formidlingen af job på det ordinære arbejdsmarked. AFs opsøgende virksomhed over for arbejdsgivere styrkes og udvikles med nye metoder, og AFs servicetilbud til arbejdsgiverne forbedres samtidig.

I 1985 vil samtlige AF-regioner tage lokalt tilpassede initiativer, der mærkbart skal forbedre samarbejdet med regionens arbejdsgivere om at skaffe ordinære job til bl.a. de unge. I den lokale planlægning af disse initiativer spiller arbejdsmarkedsnævnene en central rolle. Her vil man særlig have opmærksomheden henvendt på de beskæftigelsesområder, hvor der på grund af beskæftigelsesudvidelse eller nye eller specielle kvalifikationskrav er et særligt behov for arbejdskraft,

[Arbejdsministeren]

et behov, som det er AFs opgave at få dækket gennem formidling, omskoling og videreuddannelse.

Jeg vil også nævne, at regeringen er i gang med, som ungdomsudvalget anbefaler, at styrke analyse- og prognosevirksomheden for således at holde sig à jour med udviklingen på arbejdsmarkedet. De kommunale organisationer har således vist stor interesse for at medvirke i analyse- og prognosevirksomheden i et samarbejde med AF.

Med det formål at sikre en bedre tilpasning mellem uddannelsessystemet og arbejdsmarkedets behov er der iværksat et generelt analysearbejde i samarbejde mellem undervisningsministeriet og arbejdsministeriet, og en såkaldt perspektivrapport ventes at kunne foreligge i februar.

Samarbejde mellem alle gode kræfter vil være nødvendigt for at løse de meget alvorlige problemer i forbindelse med ungdomsbeskæftigelsen. Jeg vil også omtale, at en bedre samordning af vejledningsindsatsen om beskæftigelses- og uddannelsesforhold bl.a. for unge i 1984 har været undersøgt i et embedsmandsudvalg, og de forslag, som er fremkommet, vil blive gennemført i løbet af 1985. Det drejer sig om dels en bedre regional koordinering af de forskellige vejledningsordninger, dels en styrkelse og samling af vejledningsindsatsen over for den enkelte unge med udgangspunkt i kommunale initiativer som led i de foranstaltninger mod ungdomsarbejdsløsheden, som regeringen planlægger, bl.a. ved en afløsning af den noget besværlige lov om ekstraordinære beskæftigelsesfremmende foranstaltninger i kommuner og amtskommuner.

En af de opgaver, der specielt trænger sig på, er at få unge kvinder ind på de mere teknisk betonedede uddannelser, hvor interessen hos unge mænd traditionelt set er større. Gennem dispensationer fra ligebehandlingsloven har arbejdsministeriet givet fortrinstillig til unge kvinder, der har søgt uddannelse inden for områder, der traditionelt domineres af mænd. Man har herved ønsket at medvirke til et ændret uddannelsesmønster, der på længere sigt kan skabe større ligestilling mellem kvinder og mænd på arbejdsmarkedet.

Nu har regeringens ungdomsudvalg eller rettere ungdomsudvalgets flertal ikke blot stillet forslag vedrørende beskæftigelsesmæs-

sig foranstaltninger og vejledning, men også en række forslag, som på anden måde berører forholdene på arbejdsmarkedet. Udvalgets flertal har således lagt megen vægt på forslag om nedsættelse af den ugentlige arbejdstid og andre forslag, der skulle tjene til en bedre fordeling af det eksisterende arbejde, og her tænkes på sabbatordninger, uddannelse med lønkomensation og andet.

Bortset fra at jeg mener, at det er en helt forkert forudsætning at regne med en bestemt sum af eksisterende arbejde, som kan fordeles, må jeg sige, at netop disse spørgsmål efter dansk praksis ikke er noget, som man lovgiver om. Det er spørgsmål, der indgår i forhandlinger og overenskomster mellem arbejdsmarkedets parter, og det mener jeg ikke der er nogen som helst grund til at ændre på.

Disse synspunkter har arbejdsministeriet i øvrigt allerede givet til kende under udvalgsarbejdet, og jeg kan henvise til arbejdsministeriets forbehold, som det fremgår af en mindretalsudtalelse i betænkningen.

I en række andre af de af udvalget nævnte forslag er det i hvert fald ikke arbejdsministeriets regler, der hindrer, at unge får indflydelse. F.eks. er spørgsmål om information, medansvar og indflydelse for unge på arbejdspladsen generelt noget, der forhandles ved kollektive overenskomster, først og fremmest ved samarbejdsaftaler og teknologiaftaler.

Dog har det offentlige vist interesse for disse emner i særlig sammenhæng såsom sikkerheds- og sundhedstjenesten efter arbejdsmiljølovgivningen. Jeg kunne også, selv om det ikke er mit område, nævne medarbejderrepræsentation i selskabsbestyrelser og de hertil knyttede regler om information til medarbejderen om virksomhedens økonomi, investeringer, planlægning m.v., hvor reglerne herom findes i lovgivningen om aktie- og anpartsselskaber.

Det er måske ikke særlig almindeligt, at man finder unge på disse tillidsposter. Men det må være et forhold, som det er op til de organisationer eller valgforsamlinger, som udpeger de pågældende, at rette op på.

Det falder ligeledes uden for regeringens og lovgivningsmagtens område at blande sig i, hvilken faglig organisation en beskæftiget tilhører, og hvilken indflydelse det enkelte medlem har inden for organisationen.

[Arbejdsministeren]

Ud fra principielle demokratiske synspunkter er det væsentligt, at alle medlemmer af faglige organisationer har adgang til indflydelse på, hvordan deres interesser varetages. Regeringen vil følge debatten herom, men ikke blande sig, og det er der heller ikke lagt op til i betænkningen.

I forespørgslen er der også nævnt FNs ungdomsår, hvor medlemslandene opfordres til at gennemføre hensigtsmæssige lovgivningsmæssige, administrative og andre foranstaltninger til gennemførelse af menneskeretigheder for ungdommen, herunder retten til uddannelse og til arbejde, især med henblik på løsningen af ungdomsarbejdsløshedsproblemet.

Det er mig ikke muligt at se, hvordan man specielt inden for arbejdsministeriets område skulle iværksætte nye foranstaltninger ud over de foranstaltninger til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløshed og fremme af vejledning for ungdommen, som jeg allerede har været inde på.

Men når det nu har været nævnt, giver det mig anledning til at fremhæve, at ungdomsarbejdsløsheden jo ikke er et specielt dansk problem. Det har i de senere år været på dagsordenen i alle internationale organisationer: på nordisk plan, inden for EF og også inden for FN m.fl.

Det er ulykkeligt, at den økonomiske krise, som har ramt verdensøkonomien inden for de sidste 10–12 år, har haft den skæbnesvangre virkning at vanskeliggøre ungdommens forhold og vanskeliggøre dens integration på arbejdsmarkedet over det meste af verden.

Regeringen vil naturligvis gå positivt ind i drøftelserne såvel på nordisk plan som i EF om, hvorledes problemerne i forbindelse med ungdomsarbejdsløsheden kan løses, fordi det er et fælles ansvar for os alle sammen og et problem, der skal løses.

Forhandling

Svend Auken (S):

Jeg vil gerne starte med at sige statsministeren, undervisningsministeren og arbejdsministeren tak for deres besvarelse af forespørgslen.

Jeg lyttede meget grundigt efter, om der skulle være noget nyt. Men så vidt jeg kunne få øje eller øre på det, var der vist kun det

nye i forhold til det, vi hidtil har hørt, at undervisningsministeren var positiv over for på forsøgsbasis at overveje muligheden for at give de unge ret til at spille fodbold efter skoletid på skolens fodboldbaner samt lege med skolens datamater. Denne åbning vil jeg naturligvis gerne sige tak for.

For mig har der altid været tre sikre kriterier for tidlig alderssvækkelse: nydelse af Maarumvand og andre rent mineralske drikke, glæde ved biografisk litteratur og forkærlighed for teorier om tidens ungdom.

Med fare for at forbyrde mig mod det sidste kriterium skal jeg til indledning advare imod at gøre sig alt for mange bekymringer om de unge. Der er noget deprimerende ved et samfund, der betragter den opvoksende generation som et problem, der må løses – ja, nogle går endda så vidt, at de hævder, at problemet med de unge først kan løses, når der bliver færre unge. Det er noget ævl. Ungdommen er ikke vores problem, det er vores chance. Et samfund uden en aktiv og engageret ungdom er dømt til at gå i stå.

Problemet er ikke de unge, men samfundets modtagelse af dem. Herom handler regeringens ungdomsudvalgs rapporter. Det var også den socialdemokratiske regerings motivering for i 1981 at iværksætte et bredt arbejdende ungdomsudvalg.

Faren for os at se var, at problemerne med de unges indpasning i samfundet ikke blev betragtet i deres naturlige sammenhæng. Nok skete der meget på uddannelsessiden på arbejdsmarkedet, inden for kultur og idræt, bolig, sociale forhold, men der var både behov for et overblik og for at se problemerne fra neden med de unges egne øjne. Der var behov for at opstille rammer, ikke formynderiske rammer, men rammer, som de unge selv kunne fylde ud.

Anledningen var naturligvis den meget store ungdomsarbejdsløshed, som skal ses i sammenhæng med den kraftige vækst, der har været i arbejdsløsheden i hele Vesten. Alene i årene fra 1979 til 1982 steg arbejdsløsheden fra 19 millioner til 34 millioner, og det rammer naturligvis dem, der først melder sig på arbejdsmarkedet. I nogle vestlige lande var hver anden af de arbejdsløse under 25 år.

Også i Danmark har vi en stor ungdomsarbejdsløshed, større end den almindelige arbejdsløshed. Groft taget er hver femte på

[Svend Auken]

arbejdsmarkedet under 25 år, men det er hver fjerde af de arbejdsløse, der er under den alder. Det er måske bedre end i de fleste andre europæiske lande, men det er stadig væk for ringe. Derfor besluttede den daværende regering i efteråret 1981 at sætte ungdommens problemer øverst på samfundets dagsorden. Regeringens ungdomsudvalg blev sat i gang, forsøgene med ungdomsgaranti i Århus og Storstrøms amter blev påbegyndt, i forbindelse med martspakken blev der i foråret 1982 afsat milliardbeløb for at sikre tilstrækkeligt med erhvervsuddannelsespladser – det er dem, undervisningsministeren har rost sig af lige siden – tilstrækkeligt med lære- og praktikpladser og en rammelov for lokale initiativer i et samarbejde mellem lokale offentlige og private beskæftigelsesinitiativer med sigte på at skabe varige arbejdspladser. Målet var en samlet ungdomsgaranti, ikke som en sovepude, men tværtimod en ramme, der kunne appellere til alle, til de offentlige myndigheder, til virksomhederne og til de unge selv. Alle skulle have pligter, men alle skulle også have rettigheder. Der var behov for nytænkning og kreativitet.

Det var også vort håb, at der kunne skabes en bred opbakning bag indsatsen til støtte for de unge. Desværre blev det meste af dette kuldkastet med den nye regering.

Det er rigtigt, at vi har haft et fald i ungdomsarbejdsløsheden i kraft af de foranstaltninger, der tidligere er blevet gennemført, og i kraft af det almindelige økonomiske opsving, men regeringens politik har betydet meget lidt på dette område. Den brede enighed om ungdomspolitikken er ikke længere til stede, den solidariske tanke om, at der skal være plads til alle unge i samfundet, er opgivet, ungdomsgarantien er fjernet, og jobskabelsesloven, som arbejdsministeren talte så smukt om, blev saboteret fra første færd. Arbejdsgiverne har desværre i alt for mange tilfælde smøget sig uden om deres medansvar. Vi har stadig væk 14.000 unge, der ikke kan få en lære- eller praktikplads, og den kommunale indsats ligger i ruiner.

Det er rigtigt, at man har oprettet flere uddannelsespladser i kraft af de bevillinger, der blev afsat i martspakken, og som undervisningsministeren ikke har skåret væk, men der er store problemer i vores uddannelsessystem. Hver tredje ung får stadig ingen kompetencegivende uddannelse, og frafaldet er

stadig meget stort. Vi står i dag ikke bare med et stort problem for dem under 25 år; arbejdsløsheden for dem mellem 25 og 30 år er omtrent lige så stor. Derfor opfordrer socialdemokratiet til, at vi bruger ungdomsåret og ungdomsudvalgets rapporter til en forstærket indsats, til nytænkning, til måske at skabe en ny enighed, en konstruktiv enighed, om et vigtigt spørgsmål.

Jeg skal derfor på forespørgernes vegne opfordre regeringen og partierne i folketinget til en hurtig, saglig, målrettet indsats for at få behandlet de mange spændende forslag, der ligger i rapporten.

I slutdokumentet fra ungdomsudvalget, »En fremtidig ungdomspolitik«, er der, som jeg sagde, fremlagt mange gode ideer og forslag. Jeg får ikke tid til at gå ind på dem alle i dag, men vil gerne nævne et par af dem.

Vi er enige med udvalgets flertal i helhedssynet, og vi er enige med dem om, at hovedproblemet er adgangen for de unge til deltagelse i arbejdslivet på lige fod med de ældre og med udfoldelse for de unge selv. Vi godtager ikke den efterhånden ret udbredte romantisering af arbejdsløshedssituationen, der tilsyneladende vil besvare problemerne med at sige, at det blot gælder om at indføre borgerløn og give de ledige et indhold i deres tilværelse. Der bliver aldrig lighed i samfundet, for alle, der vil og kan, er med til at skabe værdierne i samfundet, og det er vores opfattelse, at det ikke er, om jeg så må sige, alene for de unges skyld, vi skal gøre dette, men også fordi der er brug for de unges indsats.

Der er mange forslag i rapporten om grundlæggende reformer i navnlig ungdomsuddannelserne, i det sociale system, i kulturpolitikken osv. Det er udmærket, selv om man undertiden nok kunne savne en vis prioritering, både filosofisk og finansielt, i udvalgets forslag.

Vigtigst for os er udvalgets forslag om en uddannelses- og arbejdsgaranti til de unge, som ligger tæt op ad socialdemokratiets forestillinger om en landsdækkende ungdomsgaranti.

Vi er også glade for understregningen af behovet for en arbejdstidsnedsættelse og indførelse af ret til betalt frihed til uddannelse, og vi mener, at folketinget i nær fremtid må tage stilling til kravet om og behovet for en effektiv uddannelsesstøtte.

[Svend Auken]

Endelig er socialdemokratiet meget optaget af forslagene om at give de unge en reel medindflydelse i samfundet, ikke mindst udvalgets forslag om en styrkelse af deres stilling i skole- og uddannelsessystemet og i fritidslivet.

Vi savner måske i rapporten nogle flere visioner om samfundets udviklingslinjer under den nye teknologi, både de positive og de mere bekymrende perspektiver.

Endelig mangler jeg helt en omtale af min og undervisningsministerens og arbejdsministerens privilegerede generation, som tilsyneladende har sat sig godt og grundigt på alle de spændende job i samfundet. 68-generationen er blevet prop-i-hullet-generationen, og den vil, hvis der ikke sker noget, sidde dér de næste 25 år. Hvilke nye spændinger vil det ikke give anledning til? Hvordan sikres samfundets fornyelse i f.eks. forskning og uddannelse? Kan den offentlige sektor overhovedet følge med tiden, når dens rekruttering er ved at gå i stå – for slet ikke at tale om de unges egen frustration?

Vi er i henseende til indflydelse ved at blive et midaldrende samfund, hvor de midaldrende dyrker ungdommen – deres egen ungdom. Opgaven, den fælles udfordring, er at tilbagegive de unge grundlaget for en ny tro på fremtiden, og her mener vi, at ungdomsudvalgets rapporter kan være udgangspunktet for et positivt arbejde her i folketinget. Jeg skal derfor tillade mig at fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Med det sigte at give de unge reelle muligheder for medindflydelse i samfundet, uddannelse og arbejde beslutter folketinget at nedsætte et særligt udvalg på 17 medlemmer og stedfortrædere for bl.a. at behandle rapporter fra regeringens ungdomsudvalg.

Herefter går tinget over til næste sag på dagsordenen.«

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i debatten.

Connie Hedegaard (KF):

I 1970ernes og begyndelsen af 1980ernes ungdomspolitiske debatter her i folketinget stod en ændret økonomisk politik højt på de

konservative ordføreres ønskeseddel, for på trods af hr. Svend Aukens mange ord om socialdemokratiets glørværdige indsats var kendsgerningerne for unge mennesker i disse år, at deres situation blev stadig dårligere. At kravet om en ændret økonomisk politik var relevant, ser vi nu, hvor såvel undervisnings- som arbejdsministeren netop har skitseret, hvordan den førte økonomiske politik i de senere år har haft en gunstig virkning for ungdommen: flere uddannelsespladser, 5.000 flere lære- og praktikpladser alene i 1984, i løbet af det seneste år 10.000 færre unge ledige – på trods af en lige så stor tilgang af unge – og en bedre vejledningsindsats er blot nogle af de positive ting, der blev nævnt, og som vi alle har grund til at glæde os over.

Endnu står imidlertid 62.000 unge uden uddannelse eller arbejde, hvorfor det er vigtigt at fortsætte ad de fremadrettede spor, som ministrene netop har skitseret.

Fortsættelsen af den økonomiske politik er også vigtig af andre grunde. Hvis gældsætningen var fortsat, ville den nuværende ungdomsgeneration være henvist til at leve på forældregenerationens præmisser, simpelt hen fordi der ikke ville være råd til nye initiativer, nye reformer. Det bliver der nu. Nu satses der også på at give de unge ledige uddannelse og fremfor alt varig beskæftigelse. Dermed kan den unge bedre planlægge sin fremtid, og trygheden bliver større.

Dette gælder desværre ikke de 62.000 unge ledige, hvorfor det er naturligt og godt, at ungdomsudvalget i sin afsluttende rapport peger på denne gruppes store problemer, lige så vel som udvalget peger på problemstillinger, som generelt præger ungdommens situation anno 1985.

Rapporten indeholder mange gode betragtninger, og på mange måder kan vi være enige i analysen. Imidlertid kniber det lidt, når vi ser på udvalgets konklusioner, og det er måske ikke så underligt, eftersom hr. Svend Auken netop har konstateret, at de ligger tæt op ad socialdemokratiets politik.

Flere ministre har allerede været inde på det illusoriske i en såkaldt ungdomsgaranti. Et andet hovedforslag fra udvalget er samordning af en 12–13-årig ungdomsuddannelse, som »skal give unge et bredt fundament af almene studieforberedende og erhvervsrettede færdigheder«. Efter udvalgets mening

[Connie Hedegaard]

vil en sådan samordning ikke mindst gavne restgruppen.

Det konservative folkeparti tror ikke på dette postulat. Tværtimod vil vi risikere at tabe en masse på gulvet, fordi ikke alle har og kan have interesse i alle retninger. Samtidig risikerer vi at ende i en situation, hvor alle ved en lille smule om en hel masse, men hvor ingen af os har felter, på hvilke vi er på hjemmebane. I et teknologisk kompliceret og uigennemsigtigt samfund risikerer man derved at give eksperterne en uforholdsmæssig stor magt. Og hvad med de unge, som ikke ønsker eller måske ikke magter så langt et skoleforløb? Risikerer de ikke at blive stillet endnu dårligere, end de er i dag?

De unge skal have lige muligheder, men det er langt fra det samme som at ville gøre dem ens. Tværtimod er det vigtigt, at vi respekterer hinandens forskelligheder, det er dem, der giver mangfoldigheden. Derfor er det konservative folkeparti også uenig med ungdomsudvalget, når det foreslår at afskaffe prøver i folkeskolen. I stedet skal vi fremme tolerancen og respekten for hinandens egenskaber, og dette synes ungdommen at have forstået bedre end udvalget. Sjældent har man oplevet en mere sammensat og mangesidigt spændende ungdom end den i dag. Ikke mindst i et samfund, hvor meget går i retning af øget konformitet, er det vigtigt at bygge videre på denne forskelligartethed. Dog skal vi være opmærksom på faren for polarisering, og her har vi fra politisk hold en forpligtelse til ikke kun at fokusere på det, der skiller. Der er faktisk også meget, vi kan og bør gå sammen om.

I modsætning til udvalget kan det konservative folkeparti ikke acceptere indførelsen af en egentlig studieløn, men også vi finder, at studiefinansieringsmulighederne i dag er for ringe og samtidig uretfærdige, fordi de er forældreadfærdige. Vi håber meget, at regeringen med udgangspunkt i Knud Larsen-udvalgets anvisninger vil tage initiativ til en reform snarest muligt. At vente forekommer, set i et længere perspektiv, uøkonomisk såvel for samfundet som for den enkelte.

Ungdomsudvalget kommer med en vigtig pointe, hvad angår nødvendigheden af politisk evne og vilje til at nedlægge og omstrukturere eksisterende uddannelsesinstitutioner. Det konservative folkeparti håber, at den handlingsplan, der er kommet fra Knud Lar-

sen-udvalget, vil danne udgangspunkt for fremadrettede initiativer til afhjælpning af de langvarigt uddannedes problemer på arbejdsmarkedet. Vi håber, at der hurtigt vil blive taget fat på en konkret drøftelse og udmøntning af mange af disse konstruktive forslag.

Ligesom vi ikke tror på en ungdomsgaranti, tror vi heller ikke på en praktikpladsgaranti. I stedet bør der sættes meget på vejledning af de unge, ikke mindst af de unge piger, samt på mere information til de erhvervsdrivende. Især mange mindre virksomheder har endnu ikke taget elever, hvilket nok bl.a. skyldes fordomme og ukendskab til de unges arbejdsindsats og til EFG- og læringsystemet.

Men her i FN's ungdomsår må der også fokuseres lidt mere på de fremadrettede perspektiver. F.eks. bør vi politikere overveje måden, hvorpå vi omtaler ungdomsarbejdsløshedsproblemet. Gør visse partier i virkeligheden ikke situationen endnu vanskeligere for unge ledige, når man fremstiller det, som om de i en arbejdsløshedssituation er helt uden muligheder – restgruppen kalder man dem? Det kan ikke siges tydeligt nok, at det konservative folkeparti prioriterer bekæmpelsen af ungdomsarbejdsløsheden endog særdeles højt, men mens vi arbejder på at få den helt afskaffet, er det vigtigt at fortælle de unge ledige, at de trods alt har en mængde muligheder. Vel er det slemt at stå i arbejdsløhedskøen, men for nutidens unge skulle ledighed helst ikke være ensbetydende med manglende selvtægtelse, manglende selvfølelse. De, der er unge i dag, er i det meste af den tid, de kan huske, blevet tudet ørerne fulde af snak om krise og elendighed, og netop derfor virker det forfriskende med en regering, der udstråler optimisme og tro på fremtiden. Vi skal opmuntre de unge til at være aktive, til at prøve nye ting. I fremtidens samfund vil der ikke kun blive lagt vægt på faglige kvalifikationer, men også på personlighed, erfaringer, kreativitet og omstillings-evne, hvorfor det er vigtigt, at unge bruger ledighedsperioder til at udvikle disse sider af sig selv.

Netop udvikling er et af nøgleordene for FN's ungdomsår, og det bør også betyde, at man lader de unge udvikle sig til at tage mere ansvar for sig selv, i den udstrækning de er i stand til at administrere det. Det kræver ikke mindst, at vi i uddannelsessystemet sat-

[Connie Hedegaard]

ser på at bibringe de unge en almenviden, en historisk kulturel viden. Fælles referencerammer er vigtige i et samfund, hvor tendensen til at være uden faste holdepunkter, ikke mindst takket være opsplittede familier, er markant, og en sådan ballast er også en nødvendig forudsætning for det andet nøgleord for ungdomsåret: deltagelse. Unge skal forholde sig kritisk til omverdenen, men skal kritikken have mening, må den være baseret på viden og indsigt, så den er fulgt op af alternative løsningsforslag.

Skærmkulturen rummer mange positive muligheder, men den indebærer også en fare for, at nogle få manipulerer de mange via skærmen. Skal man kunne forholde sig til informationsstrømmen, er baggrundsviden uundværlig, men det er selvsagt også vigtigt, at de unges kritik har mulighed for at blive kanaliseret frem, og her kan ungdomsåret være én mulighed, men jeg var også glad for undervisningsministerens bemærkninger om, at vi snart vil se en pjece med nærmere anvisninger på, hvordan de unges muligheder for indflydelse på uddannelsesinstitutioner og i skolerne kan styrkes. I den forbindelse håber vi, at ministeren vil se på muligheden af at lovfæste og styrke elevrådene i folkeskolen.

En fornyelse i de politiske partiers måde at mødes på – måske ikke mindst omkring sociale aktiviteter – ville givetvis også tiltrække flere i aldersgruppen 20–40 år, en gruppe, som i dag er temmelig underrepræsenteret i det organiserede politiske liv, hvorved de har frasagt sig den direkte mulighed for øget politisk indflydelse. I det hele taget bør ungdomsåret sætte fokus på de indflydelsesmuligheder, som unge rent faktisk har, men som alt for få gør brug af, et arbejde, der specielt må lægges i ungdommens egne organisationer.

Kommunalvalgene til efteråret er en oplagt chance for at give ungdommen mulighed for indflydelse og ansvar, hvorfor det konservative folkeparti håber, at man ude omkring i kommunerne vil give unge placeringer, som viser, at man værdsætter deres deltagelse og deres synspunkter.

Men vil ungdommen høres, må den også forsøge at se tingene i sammenhæng. Et godt eksempel er fredsdebatten, som jo ligger i det tredje nøgleord. Det er for let at hoppe med på de enkle slagord. Skal synspunkterne og

kravene have vægt, forudsætter det fordybelse i problemernes komplicerede sammenhæng. Lad os håbe, at ungdomsåret også vil blive brugt til at fokusere på, hvordan vi reelt opnår mere tryghed, mindre angst.

Fra politisk side skal vi i ungdomsåret arbejde på at skaffe flere uddannelsespladser og flere arbejds- og praktikpladser, ligesom vi må arbejde for en forbedret uddannelsesstøtte, en fortsat forbedring af samfundsøkonomien samt bevarelse og udvikling af gode fritids- og kulturtilbud. Kort sagt skal vi skabe mere frihed, ansvar og tryghed.

I et ungdomsår må det imidlertid være rimeligt også at bede ungdommen selv komme med forslag til, hvordan vi på længere sigt skal forme samfundet. Det ville således være nyttigt, om ungdomsåret blev brugt til at kigge lidt længere frem, end vi normalt tager os tid til. Jeg tror, vi her i folketinget og i de politiske partier generelt ville have godt af at blive præsenteret for unges perspektiver og visioner, og ungdommen har faktisk masser af ideer, tanker og initiativ. Ungdommen er langtfra kun problemer; tværtimod findes der hos ungdommen utrolig mange positive kvaliteter, som vi har brug for fremover, og som vi som politikere kan hente megen inspiration fra.

Så skal jeg til sidst sige, at vi kan støtte socialdemokratiets dagsorden. Vi håber ikke, at et sådant udvalg bare bliver en syltekrukke, men at vi kan få nogle gode diskussioner i det.

Helge Sander (V):

Den officielle overskrift over ungdomsåret er: »Deltagelse, udvikling og fred«, men jeg vil i stedet forsøge at sammenfatte opgaven under overskriften: »Fremtiden«.

Fremtiden tilhører mere end nogen anden gruppe ungdommen. Derfor er de fleste overordnede politiske beslutninger af afgørende betydning for de unge. Det mest elementære krav, der kan stilles, må være, at fremtiden ikke allerede nu pantsættes ved offentlig gældsætning og gældsstiftelse over for udlandet. Socialdemokratiets regeringer gennem tiderne har jo haft en tendens til at tage forskud på den fremtidige indtjening, og det er akkurat det samme som at reducere det antal af fritidsgrader, der står til rådighed for fremtidige generationer.

[Helge Sander]

Gæld skal som bekendt betales tilbage, og det er ganske ufatteligt, at flere af ungdommens repræsentanter ikke har gjort oprør i organisationer og råd, når de gennem en år-række med uansvarlig socialdemokratisk politik har set deres fremtid gjort mere og mere usikker. Den anretning har i hvert fald, uanset politiske og sociale skel, en helt klar taber, nemlig ungdommen.

Ikke mindst af hensyn til ungdommen og fremtiden må der fortsat føres en stram økonomisk politik, og de forestående overenskomstforhandlinger får forhåbentlig en fornuftig løsning. Det vil ikke alene reducere den nævnte gældsstiftelse, men også sikre flere job til de unge.

Den hidtil førte økonomiske politik har jo heldigvis smittet positivt af på ungdommen. Af de omkring 45.000 nye job, som erhvervslivet åbnede for sidste år, blev næsten halvdelen besat med unge mennesker, og det var også hårdt tiltrængt. Sammen med de 15.000 ekstra uddannelsespladser, som regeringen medvirkede til etableringen af her i 1984 og 1985, er der tale om en betydelig forbedring. Det er ikke resultater, vi skal være stolte af; vi burde ingen huller have i ungdomsgenerationen. Men vi må retfærdigvis nævne, at vi netop i disse år har de helt store årgange, og tillige havde vi en pukke fra den foregående regering.

I bestræbelserne på at nedbringe ungdomsarbejdsløsheden har venstre aldrig været tilhænger af de mange kunstige ordninger, der kun giver en stakket frist. Ud over en fortsættelse af den økonomiske genopretningspolitik og beskæftigelsespolitikken generelt ligger de mere langsigtede løsninger i uddannelsessystemets muligheder. Det er venstres mål at få fjernet enhver form for adgangsbegrænsning. I dag undertrykkes det frie valg, og mange tvinges derfor ind i uddannelsesforløb, som de egentlig ikke er motiverede for. Det øger frafaldsprocenten, og relativt store økonomiske ressourcer går tabt. Men vi er på rette vej. Som undervisningsministeren nævnte i sit indlæg, er antallet af afviste i 1984 faldet med 20 pct.

Statens Uddannelsesstøtte må omlægges og så vidt muligt forbedres, men her er vi også på rette vej. I de seneste år har SU-satserne haft en realvækst på 5 pct., samtidig med at de dyre statsgaranterede banklån nu er ved at blive afløst af billigere statslån. I

venstre håber vi, at det snarest vil være muligt at realisere en strukturel ændring af Statens Uddannelsesstøtte, således at de højt forrentede banklån afløses af rentelette statslån og vi tillige kan få fjernet forældreafhængigheden. Jeg føler også, at det kunne være interessant med en ændring i fordelingen af stipendier og lån samt en præmiering ved gennemførelse af uddannelsen på normeret tid.

Når vi beskæftiger os med uddannelsespolitik, må vi også tage den nye teknologi i ed. Både i administrationen og i produktionen vil der inden for ganske få år ske så store omvæltninger, at ungdommen vil få et helt andet forhold til arbejde, end tidligere generationer har oplevet det. Sidemanden i produktionshallen er nu en robot, og informationsteknologien vil fremme processer til det næsten ukendelige. Men hvis vi vil opfatte fremtidens arbejdssituation lidt mindre firkantet, end det nok er tilfældet i dag, tror jeg ikke, vi behøver at frygte arbejdsløshed og umenneskeliggørelse. Robotterne skal udvikles, produceres, repareres og ikke mindst fodres, og det kræver masser af menneskelig kapacitet, men generelt på et uddannelsesmæssigt højere niveau, end tilfældet er i dag. Det tror jeg ikke betyder, at vi skal følge ungdomsudvalget i ønsket om en 12-årig enhedsskole. Teknologien udvikler sig så hurtigt, at det er umuligt at uddanne sig til et helt livsforløb inden for de første 20 år. Om-skoling og videreuddannelse hører ikke blot arbejdsledige til i fremtiden. Det er en nødvendighed for alle i fremtidens samfund, hvor vi skal tage afsked med det kedelige og rutineprægede samlebåndsarbejde til fordel for det mere individuelle og kreative.

Hvis vi anskuer problemet på lidt kortere sigt, må alle i uddannelsessystemet, lige fra ministeren til diverse skoleledere, hele tiden bevidst arbejde på at flytte ressourcer fra arbejdsløshedsfag til beskæftigelsesfag, det er der en indbygget fremtid i. Der er dog god grund til at nævne, at ungdommen vælger fornuftigt på arbejdsmarkedet i dag. Vi ser jo i mange situationer, at de længste kører netop er ved de fremadrettede uddannelser.

Vi taler ofte om fritidssamfundet, men det er et spørgsmål, om vi har taget den tilstrækkelige konsekvens af realiteterne. Det er jo ikke alene en politisk opgave, men i allerhøjeste grad også en opgave, hvor ungdom-

[Helge Sander]

men må være aktiv og medvirke til en positiv udvikling.

Hvis vi f.eks. tager det brede folkelige idrætsarbejde, så har det offentlige i de seneste år bidraget med næsten 2 mia kr. om året. Det er mange penge, men skal vi leve op til de rimelige krav og intentioner i et fritidssamfund, er det næppe tilstrækkeligt.

Jeg kan ikke lade være med at sammenholde de 2 mia sportskroner med de 37 mia kr., som det danske samfund i 1985 forventelig skal udbetale i forbindelse med arbejdsledighed, det være sig dagpenge, efterløn, jobtilbud og kontanthjælp. Når vi tænker på, hvor mange hænder og frie hjerner der daglig mangles inden for idrætten, spejderbevægelsen, omsorgsarbejdet o.lign., er det kedeligt at skulle udbetale så mange passive penge. Kunne vi blot omfordele 1 mia kr., ville meget se lysere ud for alle parter, men hvor er det lyse hoved, der kan lægge et brugbart oplæg på bordet? Jeg efterlyser også et udspil fra en eller flere af de ungdomsorganisationer, der har behovet.

Boligpolitik er af største betydning for de unge. Ungdomsboligbyggeriet må spredes, også ud til de mindre landkommuner, hvor mange unge i dag på grund af boligsituationen næsten tvinges til byerne. Venstre har allerede taget initiativ til, at der på dette område bliver tale om et øget antal ungdomsboliger i det nye år, og at der tillige bliver tale om en større spredning ud over landet. I vores boligpolitik må vi også erindre, at de unge i dag har helt andre boligvaner, end unge havde for blot 10–20 år siden.

Det er glædeligt, at miljøet i højere grad er blevet draget ind i den politiske debat her på Christiansborg. Vi kan ikke overlade kommende generationer et samfund uden tålelige fysiske rammer. Venstre er med, når der skal føres en effektiv og fornuftig miljøpolitik. Det er i hvert fald helt urimeligt, når man en gang imellem får den opfattelse, at græsrodsbevægelserne har monopol på en forbedring af miljøerne.

Et af slagordene i ungdomsåret er »delta-gelse«, og det er et ord, der i 1985 bør blive til mere end et slagord. De unge skal i højere grad inddrages i beslutningsprocesserne, og derfor er det glædeligt, at flere og flere kommuner nu har fulgt indenrigsministerens opfordring til at oprette lokale ungdomsråd med reel indflydelse. Ungdomsråd uden reel

kompetence og ansvar vil kun være en narresut, som vil mindske tilliden til et demokratisk system.

Ved at efterkomme Rumæniens forslag om et internationalt ungdomsår i 1985 har FN sikkert ikke taget hensyn til, at der er kommunalvalg i Danmark, men det er alligevel – som også fru Connie Hedegaard nævnte det – en lykke for os. Det giver de politiske ungdomsorganisationer mulighed for en ekstraordinær indsats, som måske allerede kan måles til november. VU, KU og alle de andre politiske ungdomsorganisationer skal være mere end plakatomsættere. Hvis de er seriøse og aktive nok, vil de helt sikkert kunne gøre deres indflydelse gældende. I venstre har vi altid været positive over for opstilling af unge kandidater, også på sikre pladser, men initiativet må i første række komme fra de unge selv.

Sluttelig vil jeg gerne fastslå, at midt i fremlæggelsen af alle gode intentioner her i dag i folketinget må vi ikke glemme, at de unge selvfølgelig er lige så individuelle som den voksne del af befolkningen. Jeg håber også, at 1985 bliver året, hvor det tavse flertal vil markere sig kraftigt. Der er masser af muligheder, da initiativerne og aktiviteterne er lagt ud lokalt og skal blomstre lokalt. Vi har tillid til de unge. Vi ved, at de kan, tør og vil, så lad os håbe, at det vil blomstre lifligt i hver en lille flække i 1985!

Ebba Strange (SF):

Jeg skal starte med at takke socialdemokratiet, fordi det har givet os lejlighed til at diskutere regeringens ungdomsudvalgs betænkning her i starten af ungdomsåret, og det er jo ikke få smukke ord, der har lydt fra de foregående talere. Jeg håber, der kommer handling bag ordene.

Jeg kan da sige, at vi også kan stemme for socialdemokratiets dagsorden. Den er i sig selv ikke særlig revolutionerende, men hvis der kan komme noget konstruktivt ud af arbejdet, er det måske noget værd.

Jeg vil sige lidt om nogle af de ting, man har lagt vægt på i ungdomsudvalgets sidste afsluttende betænkning, og jeg vil starte med at sige, at vi i SF helt kan tilslutte os den vægt, som ungdomsudvalget lægger på livet i folkeskolen som forudsætning for, hvordan ungdommen vil blive i stand til at tackle sine

[Ebba Strange]

problemer. Vi kan tilslutte os synspunkterne om, at folkeskolens formålsparagraf i højere grad bør efterleves, når det drejer sig om at forberede eleverne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund, og at målsætningen om elevernes indflydelse på undervisningen bør gives et reelt indhold. Her er jeg selvfølgelig glad for de positive tilkendegivelser, der er kommet fra både de konservative og venstre om, at eleverne på alle trin i deres uddannelse nu skal have medbestemmelse og indflydelse, og jeg håber, at det, ordførerne har sagt, dækker over mere end det, undervisningsministeren nævnte. Det var noget med idrætsanlæg og en ting til, som jeg ikke rigtig kan huske hvad var, men det var idrætsfaciliteter og nogle praktiske opgaver. Det, der er vigtigt, er selvfølgelig, at de får indflydelse på undervisningen, på dens indhold og tilrettelæggelse, og det gælder i øvrigt efter vores mening på alle niveauer af uddannelsen.

En åben og kreativ folkeskole med rum for elevernes medbestemmelse er en god ballast for ungdomslivet, ikke blot for alle de mange tilpassede unge – og det er jo langt den største part, som har det udmærket med at gå i folkeskolen – men også for alle de unge, der i dag forlader folkeskolen med en samling af nederlag, og som derfor er forudbestemt til at udgøre hovedparten af de ungdomsarbejdsløse.

Om arbejdsløsheden er, som det også er fremgået indtil nu af debatten i dag, stadig det alvorligste problem, vi står over for, når det drejer sig om ungdommen. Den har nu varet i 10 år, og det synes jeg nok det er vigtigt at vi tænker lidt over, for på den baggrund kan det ikke undre i hvert fald os, at der i løbet af disse 10 år er opstået nogle modstrømninger, nogle, der går i retning af: ja men hvad skal det til at blive ved med at prøve at få arbejde? Det er jo alligevel håbløst, og får jeg endelig noget, er det kedeligt og dårligt betalt, og jeg ryger hurtigt ud igen. Det er jo folk, der nu efterhånden er sidst i tyverne, som har været inde i den mølle – for manges vedkommende i mange år – og lige så længe situationen har været sådan, har den overvejende del af de arbejdsløse, den overvejende del af de langtidsledige, været kvinder med en kombination af arbejdsløshed og ingen erhvervsuddannelse. Derfor er det heller ikke så mærkeligt, at en del af dis-

se kvinder – ikke mange, men en del af dem – opgiver kampen om arbejdspladser og forsøger at skabe sig et liv og en identitet som mor, meget ofte hurtigt som enlig mor på bistandshjælp med den økonomiske elendighed, det medfører. Her er der virkelig brug for en målrettet indsats for at få givet netop disse unge kvinder et tilbud.

Det er klart elendigt, at samfundet har behandlet de unge på den måde. Regeringens ungdomsudvalg peger på – og det er vi i SF enige i – at ungdomsarbejdsløsheden er en del af det samlede arbejdsløshedsproblem, og at dets løsning må ses i sammenhæng med den generelle politik. Udvalget peger på en generel nedsættelse af arbejdstiden, en bedre fordeling af arbejdet, herunder sabbatornninger, betalt frihed til uddannelse og en forstærket offentlig indsats til investering i arbejdspladser.

Vi er enige i disse forslag, og vi finder det forkasteligt, at regeringen lige nu ved indgangen til ungdomsåret smadrer jobskabelsesloven, som indeholdt mange gode muligheder for, at kommuner og amter ud fra lokalpolitiske overvejelser kunne skaffe meningsfuld beskæftigelse for de unge. Når arbejdsministeren siger, at den aldrig har virket efter sin hensigt, skyldes det bl.a. to ting: dels at arbejdsministeren var så længe om at få den i gang, dels at man naturligvis skal vænne sig til en nyskabelse, som jobskabelsesloven var.

Jeg er også enig med hr. Svend Auken i – og derfor peger vi også på en bedre fordeling af arbejdet – at der også er generationsproblemer i dette. Der er altså også noget med, at der i den voksne, midaldrende generation er en ringe solidaritet med de unge, en ringe tilbøjelighed til at give de unge lejlighed til at komme til, og her kunne nogle arbejdsfordelingsordninger hjælpe med, ved at vi andre trak os tilbage i nogle perioder og lod andre komme til.

Der er også peget på, at der er en nær sammenhæng mellem arbejdssituationen og uddannelsessituationen, og på den baggrund synes jeg, det er rystende – uanset hvad undervisningsministeren kan ryste op med af tal – at folketinget endnu ikke har levet op til sin egen beslutning fra 1980 om, at alle unge skal sikres en uddannelse efter folkeskolen. Den 31. oktober 1984 blev det registreret på arbejdsformidlingskontorerne, at

[Ebba Strange]

der stadig væk manglede 13.600 praktikpladser. Vi har adskillige gange foreslået – og vi vil foreslå det igen – at man laver en kvotaordning, som skal sikre de unge praktikpladser. Når vi har gjort det tidligere, er vi blevet afvist med, at man ikke vil tvinge arbejdsgiverne. I stedet for vælger man altså at tvinge de unge til at gå ud i livet med en tredjedel uddannelse, som er lige så lidt værd, som hvis de var gået direkte ud af folkeskolen.

Vi vil også pege på, at det for at udnytte EFG fuldt ud er nødvendigt at indføre specielle foranstaltninger for særlige grupper af unge. Det drejer sig bl.a. og hovedsagelig om unge indvandrere og om unge kvinder, som vi vil foreslå gruppevis kommer ind på områder, hvor der ikke er tradition for kvindelig arbejdskraft. På den baggrund vil jeg godt gentage min opfordring til undervisningsministeren fra debatten om kvindeåret til at overveje, hvad det var, han gjorde, da han fratog Danske Kvinders Nationalråd de konsulenter, som var beskæftiget med projektet Kvinder i arbejde. Jeg håber, vi kan få et folketingsflertal til at bakke op bag en ny bevilling her.

For gymnasiernes vedkommende vil vi advare mod de forslag, der er fremme, om et mere elitepræget gymnasium. Vi mener, gymnasiet skal henvende sig til alle unge, der ønsker at gå der, og at de reformer, der er nødvendige, skal gå i retning af mere praktisk orienteret arbejde, større åbning mod samfund og efterhånden en koordinering af de gymnasiale og faglige uddannelser.

Regeringens ungdomsudvalg foreslår, at man nedsætter ungdomsråd i kommunerne. Det har vi bestemt ikke noget imod i SF, men mere afgørende finder vi det, at de unge får en reel indflydelse på de arbejds- og uddannelsessteder, hvor de tilbringer størstedelen af deres liv, og derfor vil vi også komme med forslag om mere reel indflydelse f.eks. på hele mellemuddannelsesområdet, ligesom vi vil modsætte os enhver indskrænkning af de uddannelsessøgendes indflydelse de steder, hvor der i dag gælder en styrelseslov, som dog giver dem nogen indflydelse.

Mange af de unge mangler et sted at bo, de mangler steder, hvor de kan lide at bo, og hvor de har råd til at bo. Vi vil foreslå, at kvoten af ungdomsboliger sættes op, og at der indføres regler om en 15 pct.s husleje på linje med det, der gælder for pensionister.

Danmark er som den øvrige verden inde i en forandringsproces i disse år, og vi er ikke enige med hr. Helge Sander i, at det er nok at tilbyde de unge at fremstille, reparere og fodre robotter. Vi tror, det er meget andet, de unge skal have tilbudt i disse år. Heldigvis opstår der modbevægelser blandt de unge selv, grupper, der tager livet og tilværelsen i deres egen hånd, som spiller og laver spændende teater og besætter tomme huse. De viser os, at de vil et liv, der ikke er domineret af teknologi og konkurrence. De går ind i fredsbevægelser og miljøbevægelser, og for fremtidens skyld er det vigtigt, at vi giver plads til disse unge, at vi giver dem værdi og ikke ofrer alle vore ressourcer på de lydige og tilpassede unge.

Ole Vig Jensen (RV):

Jeg vil gerne tilslutte mig den tak, der har lydt til forespørgerne for initiativet til debatten her. Anledningen er jo klar nok: det internationale ungdomsår og så den rapport fra ungdomsudvalget, som vi selvfølgelig bør interessere os for i dette ting. Men ellers må man sige, at der vel altid er anledning til, at vi i tinget her interesserer os for ungdommens forhold.

Jeg tror, det er vigtigt, at vi ikke alene anskuer de unges situation ud fra de øjeblikkelige vanskelige tilstande, som jo er en realitet for mange unge. Det er naturligvis fristende at blive hængende i det aktuelle, fordi det er så stor en opgave, der ligger for, men med en udvikling i samfundet, præget af højteknologi og af en vældig informationsmængde, skal vi selvfølgelig forberede vore unge på at skulle leve i et sådant foranderligt samfund.

Alligevel vil jeg selv tage udgangspunkt i den aktuelle situation, idet jeg vil konstatere, at det for det radikale venstre – også i det samarbejde, vi har haft med den siddende regering – har været afgørende at prioritere indsatsen over for de unge i al almindelighed og specielt over for de unge arbejdsløse meget højt. Derfor var det også den første handling overhovedet, vi i fællesskab foretog efter regeringsdannelsen i samarbejde med socialdemokratiet, at øve en ekstraordinær, forstærket indsats over for ungdomsarbejdsløsheden. Jeg mener, det et godt stykke ad vejen er lykkedes. Vi har langtfra løst alle de problemer, som knytter sig til de unge ar-

[Ole Vig Jensen]

bejdsløse, men vi har gjort et godt indhug, og det er en politik, vi gerne vil fortsætte og forfølge.

Regeringen har i dag sagt, at den vil lægge vægt på at give de unge øget selvbestemmelse. Jeg synes, det er interessant, at undervisningsministeren har meddelt, at han har sat et arbejde i gang, som skulle kunne afdække og inspirere til at give de unge øgede muligheder for selvbestemmelse. Jeg kan i virkeligheden bedre lide den form, end at man altid taler om medbestemmelse, hvor det viser sig, at de unge tit kommer i klemme, når afgørelserne endelig skal træffes.

Tanken om de kommunale ungdomsråd, som kan være et led i det at give de unge øget selvbestemmelse, er udmærket, men det er ikke i den forstand nogen ny tanke. Den er forsøgt i adskillige år, og det står og falder ganske enkelt med, om man giver ungdomsrådene en kompetence og giver arbejdet et indhold, så der kan øves en egentlig indflydelse. Her står og falder det selvfølgelig med, hvad man vil i de enkelte kommuner.

Jeg bemærkede, at undervisningsministeren specielt fremhævede det udviklingscenter for unge under uddannelse, som skal fremme mulighederne for udveksling mellem Danmark og en række andre lande. Det synes jeg er et godt og rigtigt initiativ, men jeg vil spørge: hvad med alle dem, der ikke er under uddannelse? Hvad med de grupper af unge, der hører til de klemte grupper i disse år, og som mere end nogen andre har brug for at få den oplevelse, det er at møde unge i andre lande? Jeg synes nok, at her var en idé, som burde tages op af regeringen. Det er ikke mindst de grupper, der har brug for et skub for at udnytte denne mulighed. Vi ved, at mange unge har haft glæde af at tage til udlandet, hvad enten det nu er på udveksling i forbindelse med uddannelse, eller det er i et egentligt arbejde eller blot det at opleve et andet land og dets unge.

En hovedoverskrift for samfundets indsats og for det offentliges indsats må være uddannelse, og mange bestræbelser har da også i de sidste par år gået på at udbygge og forbedre uddannelsesmulighederne for de unge. Men jeg synes, det er vigtigt at få sagt, at det, vi har lavet, ikke slår til. Det er det etablerede, formelle uddannelsessystem, som er gjort bedre, og det har haft sin virkning, har jeg allerede understreget, men der er stadig

væk en gruppe af unge, som klemmes ud, og hvor man må sige, at de eksisterende tilbud ikke er reelle. Jeg mener, at vi skylder den gruppe af unge at give dem øgede muligheder. Jeg har en tro på, at det kan ske i forbindelse med den ekstrainsats, der skal gøres for at udforme en lovgivning, som kan give kommunerne forbedrede muligheder. Jeg tror også, at ideen med frikommunerne er en oplagt mulighed for de enkelte kommuner for at søge nye veje. I den forbindelse vil det være afgørende at udvide og udvikle undervisningsbegrebet, hvis det skal være et reelt tilbud til disse grupper af unge.

Det er sagt så ofte, men bør nok gentages: i denne sammenhæng vil der fortsat være behov for at gøre en særlig indsats for pigerne. Det viser sig, at selv om der er skaffet egentlige arbejdspladser til op imod 20.000 unge, er det stadig væk drengene eller mændene, der gør krav på pladserne og er i stand til at fylde dem ud; så vore bestræbelser i den retning må ikke formindskes, tværtimod.

Det radikale venstre har tidligere givet udtryk for, at der er behov for en reform af uddannelsesstøtten, og vi har den opfattelse, at ungdomsåret må blive det år, hvor vi gennemfører den reform. Jeg har forstået på regeringen, at den også arbejder hermed. Vi har ikke i mit parti lagt skjul på, at der set i et bredere perspektiv var behov for at tage alle støtteordninger og lønordninger for unge op med henblik på at skabe mere lige og mere ligeværdige økonomiske forhold for unge, hvad enten de vil i uddannelse, i arbejde, eller de midlertidigt tvinges til at være passive. Jeg håber, det indgår i regeringens overvejelser, fordi det til syvende og sidst vil være af betydning for den enkelte unge.

Når det gælder de unges fritid, er vi på vej ind i en udvikling, hvor man ikke som tidligere klart kan skelne imellem arbejde, uddannelse og fritid. Tingene er vævet ind i hinanden, og det stiller på alle områder særlige krav, også når det gælder vores indsats vedrørende de unges fritidsmuligheder.

Jeg mener i den sammenhæng, det er vigtigt, at vi ved den revision af lov om fritidsundervisning, som vel skal i gang nu, sørger for, at de unge gennem de muligheder, en sådan lov kan give, sikres mindst lige så gode vilkår, som de har i dag. Det er vigtigt, at vi i denne sammenhæng ikke blot tilgodeser de organiserede unge, som gennem deres or-

[Ole Vig Jensen]

ganisationer gør et vigtigt stykke arbejde, men at der skabes forbedrede muligheder for de unge, som ikke er organiserede, og hvis fritid ikke altid udmøntes på en for dem tilfredsstillende måde.

Afsluttende skal jeg sige, at vi må have mod til at forme en ungdomspolitik, der respekterer det hele menneske. Vi må have mod til at indrette en ungdomspolitik på og imod et fremtidigt samfund, hvor de begreber, som jeg har nævnt tidligere, arbejde, uddannelse og fritid, griber ind i hinanden, og hvor den skarpe grænse imellem dem udviskes stadig mere. Men i alle vore bestræbelser for at forbedre de unges vilkår må vi sikre, at de ikke bliver isolerede. Selvstændiggørelsen er vigtig for enhver ung, men vi må forme ungdomspolitikken på en sådan måde, at vi opfordrer de unge til at være aktive i et samvirke med de voksne og et samvirke med samfundet.

Det dagsordensforslag, der er fremsat af hr. Svend Auken, kan vi tilslutte os. Vi finder faktisk, det er vigtigt, at folketinget fortsat på bredt grundlag interesserer sig for ungdommens problemer, ikke bare med udgangspunkt i ungdomsudvalgets rapport, men også i, hvad der i øvrigt måtte melde sig undervejs. Vi kan være forbeholdne over for tanken om et ad hoc-udvalg, fordi folketinget i forvejen har udvalgt nok, men det har været ønsket, og det støtter vi i denne situation.

Bente Juncker (CD):

Man har i mange år talt om en generationskløft og beklaget, at udviklingen i det moderne samfund har medført en adskillelse af generationerne. Set i det lys kan man beklage, at der er behov for at proklamere særlige år, hvor der fokuseres på bestemte aldersgrupper. Der har allerede været et børneår, og 1985 er altså af FN blevet udnævnt til at være ungdomsår. Det kan være nyttigt at prøve at imødegå disse konsekvenser af samfundsudviklingen gennem en bred debat, som forhåbentlig kan være med til at åbne for en bedre dialog og derigennem give de forskellige aldersgrupper bedre forståelse for hinandens synspunkter og situation.

Ungdomsudvalgets rapport peger også på behovet for at bringe generationerne nærmere hinanden. Det er en god tanke, som udvalget gør konkret ved f.eks. at tale om op-

blødning af aldersgrænserne i fritidsloven. Mulighederne i så henseende kunne det måske være værd at undersøge.

På boligområdet har CD altid haft den opfattelse, at man ikke bør holde generationerne adskilt i ghettoer, men arbejde for, at alle aldre fordeles i boligområderne. Boliger for unge ser vi altså gerne integreret i det almindelige byggeri.

Ungdomsudvalgets rapport bygger i mangt og meget på nogle holdninger, CD ikke kan gå ind for. Den stærkt understregede øgede selvbevidsthed, personlighedsudvikling og selvforståelse virker i retning af at bringe selvet i centrum og betragte alt derudfra. Det virker narcissistisk og navlebeskuende og vil efter vores mening ikke bidrage til et afbalanceret forhold til det omgivende samfund.

Centrum-demokraterne må ligeledes vende sig imod den form for lighedsideologi, som er grundlæggende for rapporten. Den kommer til udtryk, når der f.eks. på uddannelsesområdet tales om en 12-årig enhedsskole, som vi ikke mener er til lykke for nogen. Vi kan sige ja, når der tales om, at folkeskolen skal inddrage ny teknologi i undervisningen, men vi må sige nej til tanker om en folkeskole, hvor grundlaget ikke klart hviler på undervisning i en række fag, der sigter mod at give eleverne et minimum af kundskaber og færdigheder. Vi kan sige ja til, at folkeskolens unge inddrages i beslutningen om ganske mange ting, men ikke når det drejer sig om at fastlægge fagenes undervisningsmæssige indhold.

I forbindelse med ungdomsudvalgets digre værker er det værd at mærke sig, hvad DUF siger i sit aktivitetsprogram i anledning af ungdomsåret:

»Medierne, fagfolk og forskere har hver deres forskellige bud på, hvordan unge er. Et vigtigt element, der ofte i denne sammenhæng overses, er de unge selv. Derfor skal ungdommen høres, og ungdommens placering i medierne skal bedres.«

Derfor vil det måske være af langt større betydning, at hele voksenbefolkningen, inklusive vi politikere, bruger tid på at lytte og deltage i en dialog med unge i dette år fremfor at gå ind i en detaljeret diskussion om en gruppe fagfolks bud på ungdommens vegne. Ved at gøre det fordomsfrit og åbent vil ungdomsåret måske kunne få sin største betydning. De unge har selv foretrukket en decen-

[Bente Juncker]

tral organisation af deres aktiviteter, hvor DUFs centrale sekretariat fungerer som et koordinerende serviceorgan.

I aktivitetsprogrammet er det opmuntrende at konstatere de unges lyst til at skue ud over deres egen næsetip. De ønsker at lære noget om andres forhold gennem udveksling af unge under uddannelse, og de vil engagere sig i u-landsproblemer med oplysning og indsamling. De unge vil gerne være aktive hver gang i en dialog med andre på mange måder, være udadvendte. Det synes jeg lover godt for ungdommens eget år.

De mange initiativer, der bliver iværksat på lokalt plan, vil det være svært at følge med i og skaffe sig et overblik over. Men de vil uden tvivl udgøre en fin kilde til oplysning og inspiration for både kommunalpolitikere og os her i folketinget, som står for lovgivningen, uanset om det gælder uddannelses-, arbejdsmarkeds- eller fritidsområdet.

Det ville derfor være fint, hvis man ved årets slutning fra ungdommens side selv tog initiativ til at samle erfaringerne fra forløbet af de mange aktiviteter i årets løb og muligvis derudfra drog nogle konklusioner, som kunne blive et vigtigt materiale som baggrund for fremtidens beslutninger.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Regeringens ungdomsudvalgs betænkning har en lang række visioner om, hvordan en ungdomspolitik på de unges betingelser kunne se ud. Uddannelse og arbejde til alle er en af hovedoverskrifterne. Eleverne skal allerede i grundskolen forberedes til at indgå i aktive demokratiske processer, og skolens hverdag må formes som et sammenhængende undervisningsforløb uden den traditionelle time- og fagopdeling. Man mener, at der skal ske en ajourføring af uddannelsesstøtten her og nu, så der bliver kombinerede rentelette statslån og stipendier, og på længere sigt skal man have en egentlig studieløn. Man mener, at de unge skal have mulighed for at flytte hjemmefra, hvorfor der skal indføres tilskudsmuligheder til flere former for overgangsboliger, ungdomskollektiver og bofællesskaber. Og man mener, at valgrets- og valgbarhedsalderen skal nedsættes først til 17 år og senere til 16 år.

Også på det familiepolitiske og fritidspolitiske område har udvalget en lang, lang ræk-

ke spændende visioner vedrørende ungdoms- og seniorklubber samt institutions- og konsulenttilbud til unge. Man har spændende tanker om kropspædagogisk undervisning i skolerne, og kropshvidstheden bør styrkes gennem inddragelse af balletlærere, kropsterapeuter, dansere osv.

Det er en masse spændende tanker, som VS godt kan skrive under på, og som vi for så vidt er enige i meget langt hen ad vejen. Det lyder jo så godt, så godt. Samtidig skulle det vel egentlig være godt, at FN har fundet på at gøre året i år til ungdomsår.

Den debat, vi har haft i dag, viser, at der ikke er politisk vilje til at realisere visionerne, gøre dem til virkelighed. Der er langt fra de flotte visioner til den barske og grå hverdag, hvor unge stadig væk har en over gennemsnitlig arbejdsløshed, hvor unge har svært ved overhovedet at komme ind på arbejdsmarkedet, hvor de, der er så heldige, at de har fået en læreplads, fyres, når de er udlært, og hvor unge under 25 år den 1. november 1984 stadig væk havde en arbejdsløshedsprocent på 14,2 mod 9,8 totalt set, og hvor vi stadig væk har 65.600 arbejdsløse unge til trods for det fald, der er sket.

Det er ikke godt nok. Det sagde undervisningsministeren også. Hvad skal vi så gøre ved det?

Ungdomsarbejdsløsheden har – set i forhold til arbejdsstyrken – i de senere år været næsten det dobbelte af de ældres arbejdsløshed. Især de unge kvinder er ramt meget hårdt af arbejdsløsheden. Og så er det for øvrigt karakteristisk, at en meget stor del af de ikke-forsikrede arbejdsløse og ikke-dagpengeberettigede arbejdsløse netop er unge. De har nemlig aldrig haft tid til eller mulighed for at komme ind på arbejdsmarkedet og blive dagpengeberettigede.

Det, man kunne gøre ved det, var at sikre, at alle unge havde umiddelbar ret til medlemskab af en A-kasse og en fagforening, når de forlod skolen, så de på den måde kunne blive dagpengeberettigede. Det er jo ikke de unges skyld, at samfundet ikke kan skaffe dem arbejde. Det er jo ikke de unges skyld, at dette samfund er indrettet så tåbeligt, at det ikke kan tilrettelægge en produktion på en sådan måde, at der er arbejdspladser til alle. Det er faktisk dem, der i dag bliver straffet.

[Elisabeth Bruun Olesen]

Pr. 1. oktober 1984 var der stadig væk over 13.000 unge, der ikke havde en praktikplads. Alene inden for HK-området var der over 7.000, overvejende piger. Det er faktisk kun 1.040 færre end i 1983. Så undervisningsministerens stadige pralen med, at det går fremad, er en sandhed, der må tages med meget, meget store modifikationer.

Det korte af det lange er, at vi endnu er meget langt fra målet at få oprettet det tilstrækkelige antal lære- og praktikpladser pr. år. Frivillighed hjælper ikke, det viser alle erfaringer. Tilskud hjælper heller ikke. Folketinget kommer ikke uden om at lovgive om, at både offentlige og private arbejdsgivere skal oprette det nødvendige antal lære- og praktikpladser i forhold til produktionens art og antallet af ansatte på en arbejdsplads.

Hvis vi går til et andet område og kigger på ungdomsudvalgets tanker om et sammenhængende undervisningsforløb, må man sige, at Uffe Gravers-rapporten om gymnasieskolens fremtid galoperer totalt i den forkerte retning. Den lægger lige netop op til større vægt på de enkelte fag, udenadslære i modsætning til arbejdsmetode, finkultur i modsætning til materialeanalyse og litteraturanalyse. De kristent klassisk-borgerlige kundskabsområder sættes i højsædet i modsætning til en samfundsanalyse. Indlæring kommer til at stå over for kritik og ren naturvidenskab i modsætning til anvendt teknologi og samspillet mellem teknologi og samfundet. Rapporten styrer den politiske disciplinering.

Der er meget, meget langt fra den skole, Uffe Gravers-udvalget, regeringen og undervisningsministeren står for, til de visioner, der er i ungdomsudvalgets betænkning, hvor man snakker om en samordning af ungdomsuddannelserne for at modvirke den eksisterende opsplnitning mellem teoretiske og praktiske ungdomsuddannelser. Uffe Gravers-udvalget repræsenterer borgerskabets eliteskole, og hvordan de unge, der er slæbt igennem den mølle, skal blive kritiske, kreative, selvstændigt tænkende unge, som fru Connie Hedegaard var inde på, er der vist ikke ret mange andre end de borgerlige der kan svare på.

Vi er enige i de forsøg, udvalget lægger op til: at man skal have heldagsskole på nogle udvalgte folkeskoler for at se, om man kan tilrettelægge undervisningen på en helt anden måde.

Så vil jeg gå over til FN og ungdomsåret. Der er faktisk ikke afsat én eneste krone af den borgerlige regering til økonomien i ungdomsåret. Dansk Ungdoms Fællesråd har fået 1,5 mill. kr. fra tipsmidlerne, sagde undervisningsministeren, og det er såmænd så sandt, som det er sagt, men det er penge, som Dansk Ungdoms Fællesråd under alle omstændigheder ville have fået. Nu er de blot øremærket ungdomsåret.

I øvrigt har undervisningsministeren lagt op til, at ungdomsåret skal foregå på græsrodsplan, og det lyder da også godt, men det er igen ord, der ikke giver mening, for ungdommen og græsrodderne får jo ingen penge. Det betyder altså nul kroner. Jeg tror ikke, at undervisningsministeren har tænkt sig at give penge til f.eks. BZ-bevægelsen i København. Nej, når han snakker om græsrodder, så betyder det, at der ikke kommer noget økonomi bag ved det.

Det er derfor alt for let for statsministeren at stå her og i blomstrende, alfaderlige, smukke vendinger sige: hvor er det godt, det der står. Men hvad gør vi ved det? Ingenting. Vi gør i alle tilfælde ikke noget ved det, der koster penge. Handlingen består primært i, at vi skal have den berømte pjece om, hvordan unge på lokalt plan kan deltage f.eks. i at bestyre skolens idrætsfaciliteter uden for skoletiden og lege lidt med skolens EDB-anlæg. Det er et fattigt og totalt utilstrækkeligt perspektiv. Det, der burde gøres noget ved, var selvfølgelig ungdomsarbejdsløsheden, så vi ikke stadig væk havde over 65.000, og så vi havde praktikpladser nok. Det er ikke forkert at lege med et idrætsanlæg, men det er nu rarere at lege med et idrætsanlæg og samtidig vide, at man kan få et arbejde, når man er færdig med legen.

Det bliver igen og igen sagt fra de borgerliges side, at kvinderne skal ind i mandefagene, og jeg har sagt det flere gange, men jeg vil godt gentage det: jeg mener også, at kvinder skal ind i mandefag, men det er igen et utilstrækkeligt perspektiv. Totalt set har vi i dag 1 pct. kvinder i mandefag, og der går altså utrolig mange år, inden vi har fået så mange ind, at kvindearbejdsløsheden er afskaffet. Det er forkert at fremhæve det som det eneste ene. Vi må også have flere kvindearbejdspladser inden for f.eks. sundhedsområdet.

[Elisabeth Bruun Olesen]

Arbejdsministeren sagde, at sikring af uddannelse og arbejdspladser ville gøre de unge passive. Arbejdsministeren var lidt bange for, at hvis man sikrede alle unge et arbejde eller en uddannelse, så blev de for passive, så ville de ikke selv gøre noget ved det. Jeg synes, det er en utrolig tankegang. Tror arbejdsministeren virkelig, at de 65.000 ungdomsarbejdsløse, vi stadig væk har, er det på grund af passivitet? Mon det ikke er, fordi arbejde ikke kan fås, og fordi der ikke er lære- og praktikpladser?

Med hensyn til valgets alderen er VS på et tidspunkt kommet med et forslag, hvor vi har fulgt regeringens ungdomsudvalgs rapport og anbefalet, at 16-årige skal have valget, fordi de 16-17-årige unge mere end nogen sinde er afhængige af de politiske vilkår, der bydes dem, både med hensyn til uddannelsesmuligheder og med hensyn til niveau.

For det første indskrænkes friheden for de unge til selv at vælge en uddannelse og erhverv mere og mere som en konsekvens af den massearbejdsløshed, vi har, og på grund af regeringens politik, som bevidst sigter på at tilfredsstille ikke livets, men erhvervslivets behov. For det andet udhules det sociale system løbende. Den udvikling tog for alvor fat, da den socialdemokratiske regering udsendte sultecirkulæret i juni 1982. Nogle ungdomsgrupper, bl.a. BZerne, har som en slags svar herpå forsøgt at tage ansvaret for deres eget liv. Myndighedernes reaktioner har været voldsomme. Der har været repressalier i form af massivt politiopbud, anholdelser og anden chikane.

Sluttelig vil jeg sige, at vi godt kan støtte socialdemokratiets dagsordensforslag, men hvor meget hjælper det at nedsætte et udvalg til?

Inger Stilling Pedersen (KrF):

Kristeligt folkeparti vil også gerne takke socialdemokratiet for initiativet til denne debat.

FN har altså erklæret 1985 for ungdommens år, hvilket betyder, at man nu sætter fokus på ungdommen, og det kan i og for sig være udmærket, men vi må være klar over, at det ofte går sådan, at vi et års tid beskæftiger os meget med et emne, og så glider det mere og mere ud i glemselen.

Hvis vi skal se på ungdommen, er det vigtigt, at vi også ser på børnene og deres opvækstbetingelser, for her kan vi finde kimen til mange af de problemer og vanskeligheder, ungdommen har i dag. Kristeligt folkeparti mener, at hvis vi skal hjælpe ungdommen på længere sigt, så skal vi sætte ind med en langt bedre familierpolitik. Mange unge er i dag meget dårligt udrustet til at gå ind i en ungdoms- og voksentilværelse, og det er ikke ungdommens skyld. Vi voksne har svigtet på mange områder, mange unge er i dag rodløse. Vi forsøger at give indtryk af, at f.eks. kristendommen ikke betyder noget, vi forlader vores kristne kulturarv, og det giver mange problemer, da man ikke rigtig ved, hvor man skal stå. Mange unge søger til fremmede religioner og lignende for ligesom at finde et ståsted.

Der tales også meget om ungdommens indflydelse og medbestemmelse, men det kan ikke lade sig gøre, hvis ikke ungdommen også skal have ansvar.

Det er vigtigt at give lige muligheder til alle unge, men også her må vi begynde med børnene, ikke mindst når det gælder piger og drenges lige muligheder.

Kristeligt folkeparti ser gerne et fag som familiekundskab i skolen. Heri kunne man lægge mange af de ting, som får betydning for fremtiden, lige fra seksualundervisning til økonomi og mange andre af de problemer, der vedrører hele voret samfund og også ungdommen.

Vi taler meget om – det er også sket i dag – at piger skal ind i de tekniske fag i stedet for at vælge traditionelle pigefag, som det sker i dag. Jeg mener, at skal det lykkes, så er det nødvendigt at begynde tidligt. Det er for sent, vi sætter ind i dag, nemlig på det tidspunkt, hvor de unge skal til at vælge fag. Det betyder også, at vi må have en tidligere og bedre erhvervsorientering, end vi har i dag.

Kristeligt folkeparti vil gerne understrege, som det er sagt af mange herinde, at målet må være, at alle unge kommer enten ind i en uddannelse eller i arbejde.

Tro, optimisme og gå-på-mod er vel typisk for ungdommen, men vi voksne kan gøre det svært for dem at bevare disse egenskaber. Negativitet og pessimisme fremmer nemlig ikke troen på fremtiden. Kristeligt folkeparti mener, at der må gøres en ekstra fælles ind-

[Inger Stilling Pedersen]

sats for, at alle unge får tro og tillid til fremtiden, tro på, at der er brug for dem, ja, at vort samfund er afhængigt af dem. Uddannelse er nødvendig, og alle unge må have mulighed for at få en kompetencegivende uddannelse, og dernæst – det er også meget væsentligt – må det være økonomisk muligt at klare sig i uddannelsestiden. Jeg mener, det er nødvendigt at sige, at når unge er myndige fra 18 års alderen, bør de også være uafhængige af forældrene.

Der tales meget om, at vi måske skal betale ungdommen i den tid, den læser, sådan at den har mulighed for at klare sig, og det er i og for sig også rimeligt, men jeg tror ikke, at vi så kommer uden om at se på forholdene efter uddannelsen, for betaler vi uddannelsen og de udgifter, der er forbundet med at leve, kan folk ikke bagefter forlange at få den store løn. Problemet i dag er ofte for mange unge en meget stor uddannelsesgæld og den ringe udsigt til arbejde. Kristeligt folkeparti mener, at en rimelig investering i uddannelsen må være naturlig for alle unge, men den investering, man må sætte i sin egen uddannelse, må hænge sammen med de indtjeningsmuligheder, der er efter uddannelsen. Derfor mener vi, at stipendier og lavtforrentede statslån er ønskelige.

Kristeligt folkeparti vil også gerne understrege, at vi mener, at arbejdsmulighederne efter uddannelse er afhængige af erhvervslivets vilkår i samfundet. Er der her tro og optimisme og lyst til at investere, ja, så vil der helt naturligt blive flere arbejdspladser. Der er talt om, at samfundet skulle skaffe flere arbejdspladser, men hvis ikke der er produktion bag, så ved vi fra de lande, der har forsøgt det, at det ofte ender med kaos i økonomien.

Kristeligt folkeparti mener, at en indslusningsløn vil gavne unge. Det er svært – så kan man have alle de politiske meninger om det, man vil have – for helt unge og ganske nyuddannede unge at gå ind på lige vilkår med folk, der har arbejdet længe i et erhverv, og det betyder, at arbejdsgiverne ofte vil vælge de lidt ældre.

Kristeligt folkeparti mener også, at en styrkelse af mesterlæren er en god ting. EFG er jo kommet og har sine fordele på mange områder, men det, at vi bare tager ind til EFG, giver et problem med hensyn til praktikpladser. Ja vel, så kan man bede erhvervs-

livet skaffe de praktikpladser. Men bagefter skælder man ud over, at det ikke kan ansætte dem. Det er klart, at der er behov for ansættelse bagefter.

Vi mener, at det, at man har tilsidesat mesterlæren så meget, betyder, at der er mange unge, der er ringere stillet i dag med hensyn til at starte egen virksomhed. Jeg hørte for nogen tid siden, at det mest var akademikere, dem med en højere uddannelse, der startede egne virksomheder, men at unge, der har fået en håndværksuddannelse, er ringere stillet. Det er også noget, vi skal tænke på.

Vi ser gerne en styrkelse af den huslige uddannelse. Det er der mange der ikke er enige i. Vi mener faktisk, at ét år i huset for alle unge mænd og kvinder vil være en god tid og vil være en af de sikre veje frem til ligestilling i hjemmet. Man har ikke reel ligestilling i hjemmet. Det er stadig væk kvinden, der har den største arbejdsbyrde. Derfor burde piger og drenge på samme måde have mulighed for at klare det. Så må det være op til familien selv, hvordan den vil indrette sig.

Kristeligt folkeparti vil også gerne være med til at se på ungdommens boligproblemer. Vi må erkende, at unge flytter tidligere hjemmefra i dag og har behov for bolig. Hvordan vi skal indrette dem, og hvad vi skal lave, kan der være delte meninger om. Der er sagt noget i dag om, at man skal integrere dem, men det er ikke altid sagen, at unge og ældre bor i samme ejendom. Det er ikke samme musik, de ønsker at høre, og det kan give mange problemer, men selvfølgelig behøver man ikke helt at skille det ad.

Kristeligt folkeparti kan også godt gå med til, at man får ungdomsråd i kommunerne med rådgivende formål. Vi mener dog ikke, at man skal give dem kompetence.

De unges deltagelse er et godt tema, fordi det at deltage betyder, at man ikke passivt sidder udenfor og iagttager, hvad de voksne nu mener om ungdommen. Deltagelse betyder medindflydelse og ansvar, frihed under ansvar. Mange unge er i dag meget målbevidste. De er parat til at tage fat og øve en indsats i vort samfund. Vi må også huske på, at de kan og vil tilføre vort samfund meget værdifuldt, nye tanker. De er ikke en isoleret gruppe; de er en del af samfundet.

Kristeligt folkeparti kan stemme for den socialdemokratiske dagsorden.

Poulsgaard (FP):

Børneår, kvindeår, nu ungdomsår. Hvor-
når får vi et menneskeår?

Hr. Helge Sander sagde noget meget for-
nuftigt heroppefra. Han sagde, at det var
ungdommen, der skulle vedgå arv og gæld.
Vi skulle ikke efterlade en forgældet nation
til de unge mennesker. Det er jo ved at være
for sent. Det har vi allerede gjort. Men jeg er
da enig med hr. Helge Sander i, at det ikke
er den måde, vi hjælper de unge på, nemlig
ved at fortsætte gældsætningen. Derfor kan
man egentlig undre sig over, at regeringspar-
tierne så ukritisk sluger den socialdemokrati-
ske dagsorden. Den betyder en ny kommissi-
on. Det er nye udgifter, ja, og derfor nye
skattebyrder, og det hjælper i hvert fald ikke.

Det er ikke kommissioner og betænkninger
– jeg havde nær sagt en vis mand og
hans pumpestok – vi har brug for. Det, vi
har brug for, er at give de unge tro på frem-
tiden, og man giver ikke de unge tro på frem-
tiden ved at sætte en mand som Lars
Lundgaard, forhenværende socialdirektør i
Ribe amt, til at være formand for et ung-
domsudvalg. Det er mig simpelt hen ufatte-
ligt, at denne regering, som jo kalder sig bor-
gerlig – den er jo ikke en døjt borgerlig, det
har den bevist i gerning – ikke simpelt hen
fylder sådan nogle kommissioner. I stedet for
lader man bare det hele køre. Det kommer
der i hvert fald ikke noget godt ud af.

De unge mennesker har ikke længere tid
til at vente på politikerne. Man kan glæde
sig over, at de undersøgelser, der var op til
valget i USA, viste ganske klart, at ungdom-
men derovre støttede Reagan, de støttede en
fornuftig linje. Man kan håbe på, at de rødes
forsøg på fuldstændig at nedgøre ungdom-
men og tage den under deres beskyttende
vinger er mislykket her i Danmark. Man kan
nok få kuldegysninger, når man hører VS'
ordfører stå heroppe og sige: vi skal oprette
praktikpladser. Ja, ja, vi laver nogle praktik-
pladser. Om der er brug for dem, eller om de
er nødvendige, er akkurat lige meget. Vi skal
bare. Denne ulyksalige tro på, at folketinget
skal klare enhver problemstilling! Big Bro-
ther-statstanken lever, selv om vi er over
1984.

Hvad er det så for en jammer, der er? Vi
har jo hørt en masse om den elendige situati-
on. Hvad er egentlig fakta om den situation?

Vi har nogle få grupper, der er meget, meget
dygtige til at råbe op. Forleden var jeg ude
at køre bil. Så blev der en forfærdelig tåge.
Jeg kunne ikke komme længere. Jeg indloge-
rede mig på et hotel ovre i Jylland. Der var
diskotek på det hotel, og de spillede til klok-
ken 3 om natten, der var fuldt knald på. Jeg
kunne ikke sove, så kunne jeg lige så godt gå
ned og snakke med de unge mennesker. Jeg
fik at vide, at jeg var en reaktionær – nu
havde jeg nær sagt noget grimt igen – jeg
skulle helst både skydes og brændes og hæn-
ges, ja, det skulle Schlüterregeringen også.
Men de havde det ikke så dårligt, trods alt,
når de kunne sidde dér og købe øl til 12-14-
16 kr., og dem drak de mange af, så det er
slet ikke så dårligt. Jeg forstår heller ikke
rigtig det med – det var hr. Helge Sander og
VS-repræsentanten og kristeligt folkeparti
inde på – at de unge flytter tidligt hjemmefra.
Hvad er det for nogle unge, der flytter
tidligt hjemmefra? Hvad er det for et kolos-
salt behov, man har i Danmark for ung-
domsboliger, specielt på landet, hørte jeg hr.
Helge Sander stå og sige? På landet står der i
dag mange stuehuse, mange bygninger, der
er lige til at flytte ind i. Jeg har altså svært
ved at se dette behov. Jeg har også svært
ved at se, at unge mennesker flytter tidligt hjem-
mefra. Vi ved tværtimod, at vi holder dem
længere og længere på skolebænken, og der-
for er de naturligvis mere hjemme.

Vi kunne ønske, at de unge ikke lyttede så
meget til socialdemokrater og SF og sådan
nogle fyre, at de i stedet for slog op i Jyl-
lands-Posten, i Berlingske Tidende og sådan
nogle steder. Der er jo et hav af arbejde. Det
er ikke regeringens skyld – det ønsker rege-
ringen godt nok at prale af – at det går bed-
re. Det er, fordi konjunkturerne i udlandet er
svunget over.

Rent faktisk mangler vi arbejdskraft uhyg-
gelig mange steder. Landbruget kan ikke få
arbejdskraft. Forstå det, hvem der kan, at i et
land som Danmark, hvor for nogle ganske få
år siden landbruget var det altdominerende
erhverv, kan man simpelt hen ikke opdrive
arbejdskraft. Vi kan tage tekstilindustrien i
Herning-Ikast-området. Dér kan man ikke få
syersker. Man kan nævne folk, der gerne vil
have en ung pige i huset, de kan ikke få det.
Man kunne nævne utrolige ting, og jeg kun-
ne nævne unge mennesker, der er kommet
over til København, og næste dag har de

[Poulsgaard]

fundet arbejde. Selv om det har været at gøre rent tidligt om morgenen eller at gå med aviser, så har de altså fundet arbejde. Så hold op med al den jammer! Men det er selvfølgelig det rigtige, hvis man siger til de unge mennesker: I skal ikke selv foretage jer en disse, I skal bare vente på, at Big Brother-staten ordner det hele, så kan der opstå problemer.

Vi mener altså ikke, at vi har brug for noget specielt ungdomsår eller noget specielt kvindeår eller børneår. Vi har brug for at få ført en fornuftig politik i dette land og på den måde få hjulene sat i gang. Ved den anledning vil jeg egentlig godt være med til at diskutere, om vi skal sætte valgretsaldern ned til 16 år. Det er min personlige mening, og efter de erfaringer, man har gjort i USA og England og andre steder, er den røde fare på retur, så jeg tror ikke, man skal være så bange for at sætte valgretsaldern ned. Det er da rigtigt, at det er de unge mennesker, der skal bære fremtidens byrder, og derfor er det vigtigt, at de får indflydelse så tidligt som overhovedet muligt.

Jeg er vel ikke den ældste herinde; der er vel nogle, der er lige så gamle som mig. Jeg kan ikke forstå, at der kan ske en så kolossal holdningsændring. Jo, det kan jeg måske godt, når jeg har hørt P4 i radioen og »Noget for noget« og hvad man ellers har af røde udsendelser. De har vel båret frugt på et eller andet tidspunkt.

Dengang jeg var ung og smuk – nu er jeg kun smuk – var det sådan, at de unge skubbede de ældre ud. Man ville hellere have en ung, end man ville have en ældre. Men i dag ser det ud til, at man hellere vil have en ældre, end man vil have en ung. Er det måske ikke, fordi man ikke har opdraget de unge til arbejdsdisciplin eller andre ting? Det er ikke sjovt, det dér, det gider vi ikke. Det er en ting, man hører gang på gang. Dengang jeg var dreng og ungt menneske, fandtes de ord ikke: det kan vi ikke. Vi fik nogle ordrer, og dem skulle vi bare udføre. Denne barnepigementalitet er slået igennem, og det straffer vi ungdommen med nu.

Gud ske lov er ungdommen slet ikke så ringe endda. Der er krummer i den danske ungdom. Den skal nok overleve, hvis bare folketinget lader være med at pålægge den en masse unødige lovgivning og ekstraudgifter.

Vi kan ikke støtte dagsordensforslaget.

Carsten Andersen (SF):

Man må give hr. Poulsgaard ret. Der er måske ikke så meget brug for et ungdomsår, der er brug for en fornuftig politik, men det er jo nok dér, vandene skilles, og det er nok det eneste, man måske kunne støtte hr. Poulsgaard i.

De børn og unge, vi ser omkring os i dag, er dem, der skal føre samfundet videre. Det ved vi alle, og det er en lidt banal sætning, men hverken regeringen eller hovedparten af kommunerne handler i overensstemmelse med denne banale logik.

Selv om der er gjort en indsats imod ungdomsarbejdsledigheden og ungdomsuddannelsesledigheden, har vi i dag ca. 65.000 unge under 25 år, som er arbejdsløse, og der er stadig ca. 14.000, der venter på en praktikplads, og antallet af unge enlige mødre er stærkt voksende. 17.000 børn og unge er anbragt uden for eget hjem, og det er et tal, der er i eksplosiv vækst. Børne- og ungdomskriminaliteten er i stigning, og vi kriminaliserer stadig flere af de unges handlinger. Mest foruroligende er børns og unges selvmord og selvmordsforsøg, som også er i stærk stigning. Sideløbende hermed stiger taksten for at være barn eller ung, det være sig i vuggestue, børnehave, fritidshjem eller ungdomsklub. Det er nu også et økonomisk spørgsmål, om man kan være med i den forebyggende sociale regie. Der er en række mennesker, der er for fattige til at være omfattet af det forebyggende arbejde. Ca. 25 pct. af børn og unge er på et eller andet tidspunkt i en stærkt truet situation.

Denne udvikling må og skal stoppes. Når vi har råd til at købe jetjagere til 1,325 mia kr. for at holde imaginære fjender væk, så kan vi ikke forklare nogen, der er i besiddelse af sund fornuft, at vi ikke har råd til at bekæmpe den sociale trussel og fjende, der truer vore børns og unges fremtid.

Der er i dag etableret en del ungdomsmiljøarbejde, men det er karakteristisk for det meste af dette arbejde, at det kun arbejder ud fra enkelte problemstillinger, f.eks. arbejdsløshed, sociale problemer, misbrugsproblemer eller psykiatriske problemer. Det giver vanskeligheder i problemløsningsprocessen og forhindrer den unge uden særlige

[Carsten Andersen]

problemer i at få almindelig rådgivning og vejledning. SF vil derfor komme med et forslag om en opsøgende ungdomsrådgivning, der skal arbejde med den unges samlede problemstilling og være til rådighed for alle børn og unge, der henvender sig. Ungdomsrådgivningen skal være opsøgende og udvise en udadrettet, udfarende aktivitet, og den skal opsøge de unge, der almindeligvis ikke henvender sig til en rådgivning.

Til statsministerens bemærkninger kunne jeg godt tænke mig at knytte, at når statsministeren siger, at indflydelse og ansvar er fælles størrelser, så oplever unge i dag, at de kan få lov til at få indflydelse på, hvilken vej græsset skal vende på idrætsbanen, men ansvaret i form af de voksnes beslutninger, i form af en dårlig uddannelse, i form af dårlige levevilkår må de unge bære fuldt ud, også når de bliver voksne.

Undervisningsministeren sagde, at den bedste gave, der kan gives de unge, er, at regeringen fortsætter. Jeg håber, at de unge, der er på sultehjælpsparagraffen, bemærker dette. Jeg håber, at de unge, der bliver stuvet sammen i de tekniske skoler, der er underlagt Rexonacirkulæret, bemærker dette. Det gælder også de unge, der ikke får en uddannelse på grund af nedskæringerne, og de unge, der på grund af arbejdsløshed er henvist til lediggang. Jeg tror, der er mange unge, der vil bemærke dette og frabede sig den gave, som undervisningsministeren her vil komme med.

Arbejdsministeren og statsministeren var enige om, at jobkabelsen gav problemer. Den var konkurrenceforvridende, sagde de. Det er da rigtigt, men alt initiativ er konkurrenceforvridende over for det bestående. Enhver, der kommer med en ny idé og vil prøve noget nyt, sætter det gamle under konkurrence. Det er det, man ikke kan lide fra konservativ side, nemlig at der måske kommer nytænkning. Vi har jo netop i dag set, hvordan regeringen faktisk selv tager afstand fra sit eget moderniseringsprogram, når der kommer noget, der kunne være bedre end det andet.

Ingerlise Koefoed (SF):

Det er blevet sagt mange gange heroppefra i dag, og det er også rigtigt, at det er vigtigt i ungdomspolitikken, at de unge har en hver-

dag, som sikrer dem tryghed for uddannelse og for arbejde. Men det er også vigtigt at understrege, at kultur- og fritidspolitikken ikke kan vente, til alt det andet er i orden. Kultur- og fritidspolitikken skal være der som et tilbud om aktivitet og oplevelse og som et modspil til den kommercielle kulturindustri. Den skal også være der for at øge den enkelte unges bevidsthed om samfundet, om samfundsmekanismerne og om, hvor vigtigt det er at leve og deltage i nogle fællesskaber, og hvor meget mere man får værdi for sig selv og andre, når man er med i den slags ting.

I øvrigt må man sige, at for ungdomskulturpolitikken skal der naturligvis gælde præcis de samme principper som for den øvrige ungdomspolitik. Den skal tage udgangspunkt i de unges egne ønsker og behov. Den skal planlægges og udføres i samarbejde med de unge. Den skal give en meget høj prioritet til de svageste i samfundet: de unge arbejdsløse, de unge enlige mødre og desværre mange af de unge indvandrere, og den skal give alsidige og varierede muligheder for alle.

Modtagergruppen – lad os hellere sige aktørgruppen, som det her drejer sig om – de unge, er et meget broget folk. De strækker sig fra de mest dynamiske, mest fantasifulde – det er f.eks. BZerne, det er de unge i bevægelserne, det er de unge, der nu viser sig i kunst, i litteratur og i musik med en utrolig kreativitet og en utrolig produktion – til de virkelig ramte, dem, der ringer ind til P4 om dybt personlige problemer, dem, der lever i helt oplevelsesfattige miljøer med TV og videospil og den slags som hovedadspredelsen. Det er svært at nå alle. Man skal selvfølgelig prøve på det, og man kunne f.eks., når man vil støtte nogle aktiviteter, udforme nogle cirkulærer, ifølge hvilke det først og fremmest er dem, der har det dårligst og vanskeligst, der skal have ressourcerne.

Det private foreningsliv trives jo meget godt, og organisationerne gør også et stort arbejde, men det er langt fra nok. Det offentlige, politikerne, må tage et ansvar, og det må ske i et samspil mellem stat og kommuner.

Der ligger i ungdomsudvalgets betænkning mange gode forslag, som i øvrigt ved en tilfældighed velsagtens ligner en del af de forslag, som SF allerede har fremsat. Vi vil meget gerne se på de forslag, og vi vil meget

[Ingerlise Koefoed]

gerne samarbejde med andre partier om gennemførelse af en del af dem.

Vi synes, det er vigtigt, at man nedsætter nogle ungdomsråd, og det er det ikke mindst på dette kultur- og fritidsområde, fordi ungdomsrådet kan være med til at fordele ressourcerne rimeligt. Vi mener, der skal være en stor forsøgspulje i staten og i kommunerne med henblik på at prøve nye aktiviteter, som skabes af de unge. Desuden skal der naturligvis være statstilskud og kommunale tilskud til væresteder, til forskellige former for værksteder, videoværksteder, musikværksteder, trykkerier, knallertværksteder osv., og det skal understreges, at der her også vil ligge rimelige arbejdspladser for en del af de ungdomsarbejdsløse.

Det er vigtigt, at man udbygger bibliotekstilbuddene med musik alle vegne, at man uddanner og ansætter konsulenter til opsøgende virksomhed, og at alle aktiviteterne er med i planlægning af nye boligkvarterer og i sanering af gamle.

Og så er det naturligvis vigtigst af alt, at det offentlige er indstillet på at stille rammer til rådighed til ikke at styre, men at støtte, især måske til at støtte egne aktiviteter, teater, musik og festivaler og ungdomsradioer og særlige ungdomscafeer, og hvad man i øvrigt kan finde på, og det er meget.

Selvfølgelig synes de voksne – og det bliver også sagt meget pænt hist og her i denne betænkning – at tingene skal ske på tværs af generationerne. Det er helt fint, men jeg mener også, at noget må være for de unge alene. Det mener jeg de gerne selv vil have, og ærlig talt mener jeg også, at man en gang imellem må acceptere, at det kan være vanskeligt altid at leve unge og ældre sammen inden for rammerne.

Der er brug for opbrud fra traditionel tankegang, for at noget af dette skal realiseres. Lad os gå sammen, vi, der synes, at der ligger nogle gode forslag her. Lad os holde op med at være traditionelle, og lad der ske noget nyt på ungdomskulturområdet.

Nørgaard Sørensen (S):

Fru Connie Hedegaard sagde i sit første indlæg i sin motivering for at støtte den af hr. Svend Auken foreslåede dagsorden, at det ville være godt med et sådant udvalg, og at hun glædede sig til de gode diskussioner.

Det gør vi i og for sig også, og dem plejer vi jo at være vældig gode til herinde, men vi glæder os også til, at der forhåbentlig kommer nogle gode konklusioner ud af samme udvalgsarbejde, for ellers er der faktisk ikke megen mening i det. Der er således heller ikke nogen mening i det, hvis vi på forhånd fastlåser os og siger, at bestemte emner i ungdomsudvalgets rapport skal være tabuområder i det arbejde, der skal gøres. Det gælder naturligvis også uddannelsessystemets største flaskehalsproblem, som en del ordførere har været inde på i dag, nemlig spørgsmålet om lære- og praktikpladsmangelen.

Jeg bemærkede, at statsministeren i sit første indlæg sagde, at det faktisk gik fantastisk godt. Aldrig havde der været indgået så mange uddannelsesaftaler før. Det drejede sig om ca. 42.000, og hvis man tager arbejdsdirektoratets statistikker, skal det nok også passe, at det for 1984, når de endelige opgørelser kommer, bliver et sted mellem 41.000 og 42.000 uddannelsesaftaler. Men man må jo lige bemærke, at man i arbejdsdirektoratets statistikker tæller alle uddannelsesaftaler med, og det vil sige også alle dem, som aldrig påbegyndes, eller som ophæves meget tidligt, efter at de er påbegyndt. Det reelle tal er altså et helt andet.

Det fremgår til gengæld af materiale fra Danmarks Statistik, som får indberetninger fra handelsskoler og tekniske skoler, der har check på disse ting, at tallet vil ligge helt nede på ca. 30.000, og hvis man sammenligner dette tal med den meget store indsats, der ifølge både statsministeren og undervisningsministeren og arbejdsministeren i dag er gjort, så er der tale om, at man fra 1982 til 1984 har formået at mindske antallet af pladssøgende på dette område med ca. 1.000. Det er efter vores opfattelse et forsvindende lille indhug i det kæmpestore problem, og det skal jo ses på baggrund af de stort anlagte kampanjer, der åbenbart efter Dansk Arbejdsgiverforenings mening løser alle lære- og praktikpladsproblemer hvert år i august, men som altså ikke har gjort det endnu. Derfor mener vi, at undervisningsministeren bør holde fast ved sit løfte fra august 1984 om, at hvis der ikke skete en væsentlig forbedring, måtte der tages lidt mindre liberale midler i brug for at skaffe lære- og praktikpladser.

Fru Connie Hedegaard sagde, at det var de mindre virksomheder, der var problemet.

[Nørgaard Sørensen]

Det passer ikke. Det er de store virksomheder, som ikke lever op til deres uddannelsesforpligtelser; det er dem, der først og fremmest investerer i den nye teknologi, det er dér, fremtidens arbejdspladser er. Derfor er det et spørgsmål om, at disse store virksomheder også skal påtage sig en yderligere uddannelsesforpligtelse i forhold til det, de gør i dag, og vi kommer sandsynligvis i en overgangperiode ikke uden om en kvoteringsordning.

Der er tre punkter, vi fra socialdemokratiets side gerne ville have diskuteret som grundlag for dette her.

For det første indførelse af et enstrengt erhvervsuddannelsessystem for at fremskaffe flere lære- og praktikpladser, og det vil faktisk sige en afskaffelse af mesterlæren. EFG er ikke nær så praktikpladstung som mesterlæren er.

For det andet skub på arbejdet med at skaffe flere nye andendelsuddannelser. Det tror jeg vi principielt er enige om, men vi må se at få diskuteret, hvordan vi får etableret flere nye andendelsuddannelser inden for EFG-systemet.

For det tredje nogle kvoter, som man i al liberalitet og i al venlighed godt kunne aftale med branchernes forskellige faglige udvalg. Derved tror jeg vi ville nå et langt stykke ad vejen med hensyn til løsning af lære- og praktikpladsproblemet.

Baadsgaard (S):

I den betænkning, som er baggrunden for debatten i dag, er der også et afsnit om bolig- og familieforhold, selvfølgelig fordi ungdommens boligvilkår er af afgørende betydning både for de unges dagligdag og for deres videre muligheder, men her synes jeg nok, vi har måttet nøjes med nogle smukke hensigtserklæringer, og der har været meget lidt konkret. Vi har end ikke hørt, hvordan regeringen stiller sig til de problemer og eventuelle løsninger, som der peges på i betænkningen.

Der er to problemer, som jeg ønsker at drage frem. For det første mangelen på boliger. Betænkningen foreslår en ungdomsboligkvota for 4.000 pr. år de næste fem år. Socialdemokratiet har flere gange forsøgt at hæve den eksisterende kvota, men regeringen har hver gang været afvisende. Hvorfor ikke

kombinere det aktuelle behov for ungdomsboliger med det stigende behov for ældreboliger, således at der blev bygget flere boliger til unge med mulighed for med små ændringer at omdanne dem til ældreboliger senere, hvis udviklingen skulle gøre det hensigtsmæssigt?

Det andet, jeg gerne vil tage frem, er huslejen. I forbindelse med den omlægning af huslejestøtten, som blev iværksat efter boligbyggeriloven, fik vi at vide, at den ikke ville få væsentlige konsekvenser for huslejen. Det var boligministerens vurdering på direkte spørgsmål. Og hvordan er det så gået? Huslejen er i mange kollegier steget katastrofalt. Der er eksempler på stigninger helt op til 40 pct.; og disse huslejestigninger er helt uacceptable for de unge. Betænkningen nævner blandt forslagene, at man kunne fastsætte en maksimumhusleje for statsstøttede boliger til unge. Når huslejen andrager op til 75 pct. af uddannelsesstøtten, er der behov for, at regeringen gør noget eller i hvert fald fortæller de unge, hvordan regeringen mener unge skal kunne klare disse levevilkår.

Statsministeren tilsluttede sig, at der skal være lige muligheder. Her er i hvert fald et område, hvor der ikke er lige muligheder for de unge. Ikke alene er huslejen høj og stigningerne store i forhold til de unges økonomiske muligheder, men det er også sådan, at de stigninger, der har været, er fordelt meget ujævnt og tilsyneladende også meget tilfældigt, sådan at de unge har vidt forskellig husleje, afhængig af hvilket kollegium de nu bor på.

Statsministeren erklærede sig enig i mangt og meget i betænkningen, og nu kunne det være rart at få at vide, om også statsministeren er enig i betænkningens forslag til løsning af de unges boligproblemer: flere boliger til unge og en husleje, som de unge kan betale.

Jytte Hilden (S):

Jeg får næsten tårer i øjnene, når jeg hører alle de gode viljer i dag, og jeg får tårer i øjnene én gang til, når disse gode viljer ikke følges op af konkret handling og især penge.

Tag f.eks. de unge kvinders situation. Undervisningsministeren fortæller om alt, hvad han har tænkt sig at gøre, og det lyder virkelig flot, men hvad viser virkeligheden? Den

[Jytte Hilden]

viser, at Danske Kvinders Nationalråds konsulenter, der netop arbejdede med kvinder i utraditionelle job og med unge arbejdsløse kvinders fortvivlede situation, forsvandt med vedtagelsen af dette års finanslov. Det vil sige smukke ord og nul penge.

Præcis det samme mønster tegner sig f.eks. med hensyn til kvindeforskning. Der har vi også hørt masser af gode viljer og tale om, at det er vigtigt, men penge i kassen, når det drejer sig om faste stillinger og projekter og positiv særbehandling? Nul. Det vil sige, at de gode viljer er der, men det skorter på dem, når tingene skal føres ud i virkeligheden. Indsatsen for unge kvinder kræver både penge og fantasi, og begge dele mangler i meget af det, vi i dag har hørt fra regeringen, for kvinder kræver faktisk specialbehandling.

Mange smukke ord er også i dag sagt om unges medbestemmelse og indflydelse – det synes alle folketingets partier at være enige om – mens vor generation, bisserne og dullerne, klamrer sig til vore egne positioner og vore egne job. Her er der virkelig noget at arbejde med, det er faktisk en kamp om magt, magt til de unge.

I fritidspolitikken er der f.eks. hidtil næsten kun blevet kigget på de stærkeste grupper, og de svageste er blevet glemt. De er næppe blevet tilgodeset, når vi snakker om sport, om spejdere, om alt det organiserede. Skal der altså flyttes hegnspele med hensyn til unges deltagelse i samfundet og demokratiet – og det skal der efter socialdemokratiets mening – så skal der kontant tages fat bl.a. på stemmeret til elever i skolenævn. Hvad siger undervisningsministeren til det? Så skal der tages fat på unges medbestemmelse i klubsektoren. Har socialministeren tænkt sig at ændre bestemmelserne i de socialministerielle klubber, sådan at både sektorgrænser og alderskrav bliver anderledes, og således at der sikres medlemsdemokrati?

I de kommunale klubber kunne det gælde brugerråd, ligesom vi i høj grad mener, det kunne gælde ungdomsråd med konkrete udfordringer, for børn og unge kan godt kende forskel på, om de får en narresut eller de får noget præcist at arbejde med, hvor de selv kan flytte på brikkerne. Det er noget, der flytter magt fra voksne til unge, og det er den slags konkrete forslag, vi meget hellere så nogle kommentarer til og nogle meninger

om i stedet for det meste af det, vi har hørt om i dag.

Jeg skal derfor ikke yderligere remse op, men blot konkludere, at når vi når til at vurdere økonomien, når vi når til at vurdere de præcise forslag, så kan vi se, hvad det faktisk var, man mente, og det tror jeg at de unge også vil kunne – i modsætning til meget af det lorumlarum, som vi har hørt i dag.

Jimmy Stahr (S):

I modsætning til den sidste taler har jeg glædet mig et par gange, men det kan såmænd også være, at jeg kommer til at græde, inden vi er færdige. Jeg glædede mig f.eks., da fru Connie Hedegaard talte om skolestyrelsesloven og om den forøgede demokratiske mulighed, eleverne skulle have. Det synes jeg var en mægtig god idé, og jeg er enig med den taler, men det kan jo godt være, jeg kommer til at græde, når jeg nu hører undervisningsministerens svar på det.

Jeg var også glad, da jeg så kulturministeren i salen i begyndelsen af mødet og en gang ind imellem, for jeg tænkte, at kulturministeren nu ville komme med et rigtigt indlæg om kulturen og om, at nu skulle de unge motiveres, og nu skulle der skabes rammer for dem. Det kan også godt være, jeg kommer til at græde, inden vi er færdige, fordi kulturministeren ikke siger noget om disse ting. Derfor vil jeg i hvert fald gerne sige, at jeg synes, det er meget vigtigt, at vi også tænker på den side af sagen, for som vores ordfører sagde, kan det jo godt virke lidt patetisk, når vi ældre står her og har de gode ideer. Derfor synes jeg ikke, vi skal gøre andet, end at vi skaber rammerne for de unge, og netop på det kulturelle område har vi rige muligheder for at skabe rammer, således at de unge kan få nogle udtryksmuligheder.

De unges udtryksmuligheder finder jeg er det vigtige i den sammenhæng, og dem får de kun, hvis der er nogle steder, hvor de kan få lejlighed til at udtrykke sig gennem film, TV, bånd, ved at skrive, ved at duplikere osv. Det skulle de have mulighed for, og det var selvfølgelig den tale, jeg gerne ville have hørt kulturministeren holde. Der kunne også have været talt noget om rejser og andre spændende ting for de unge.

[Jimmy Stahr]

Til sidst skal jeg lige sige, at jeg nødig vil være den, der skal afgøre, om hr. Poulsgaard er ung og smuk, men jeg vil godt sige, at hans måde at anskue demokratiet på hverken er ung eller smuk, for det kan ikke være sådan, at man kun går ind for en anden valgersalder, hvis man kan være sikker på, at det bliver et sort flertal.

Qvist Jørgensen (S):

Undervisningsministeren sagde i sit indlæg noget i retning af, at intet er godt nok; alt kan gøres bedre, men det er bedre end før. Jeg tror, jeg citerer nogenlunde korrekt. Jeg synes jo godt, der kan stilles nogle spørgsmål i forbindelse med det udsagn. I hvert tilfælde vil jeg godt stille nogle spørgsmål.

Når man ser på den sociale situation, vil jeg påstå, at det i hvert fald er en tvivlsom sandhed, for det er med stor betænkelighed, vi må registrere, at uanset velstand, uanset god lovgivning – og her tænker jeg bl.a. på bistandsloven – får menneskene i vort samfund på en lang række områder det stadig dårligere. Vi må konstatere, at symptomerne på social mistilpasning er stigende i antal og er stigende i intensitet, især blandt de unge i dagens Danmark.

Anorexia nervosa-tilfældene, dvs. typisk unge pigers reaktioner på psykisk mistilpasning, er i voldsom stigning, således som det så slående er fremme netop nu i TV og i dagspressen. Antallet af unge stofmisbrugere, typisk blandingsmisbrugere, er i ubehagelig stigning, og her kan henvises til det sidste nye nummer af Ugeskrift for Læger fra i går. Hærværk og vold blandt unge og forårsaget af unge er i stigning, forskellige former for afvigelse, ofte endda alvorlige og udadrettede, er i stigning.

Samtidig må det registreres, at aldrig har så mange børn og unge været anbragt uden for deres eget hjem med eller uden deres eget ønske eller egen vilje, måske også uden forældrenes. Ser vi på det samlede antal tilfælde, hvor en social myndighed har været involveret, er der tale om langt over 20.000 tilfælde sidste år.

»Vi har skrottet det forebyggende arbejde« og »Alt for mange truede familier bliver overset«, det var to overskrifter fra søndagens udgave af dagbladet Jydske Tidende. I den artikel, der er forfattet af den ledende

psykolog i Sønderjyllands amtskommune, redegøres der sagligt, stilfærdigt og sobert for, at det faktisk i Sønderjyllands amtskommune ikke er muligt at give virkelig truede unge og deres familier en kvalificeret og relevant hjælp. Der oplyses om uantagelig lange ventelister, der fortæller om, hvorledes man må prioritere, hvilket kommer til at betyde, at hjælpen typisk bliver sat ind på det tidspunkt, hvor der er sket alvorlige skader. Så redegøres der for, at hjælpen af kapacitets- og besparelsmæssige grunde bliver givet som skrivebordshjælp fremfor bistand dér, hvor hjælpen retteligt burde gives, nemlig i de unges egne omgivelser. For at gøre det billede fuldkomment skal jeg også lige nævne, at der i det samme amt er givet besked til kommunerne om, at sygehusambulatoriet på det børnepsykiatriske område har indstillet modtagelsen af nytillkomne på grund af for lange ventelister.

Jeg nævner ikke hele den række af forhold for at genere et enkelt amt. Jeg nævner det for at vise, at i et FN-ungdomsår, hvor vi skulle gøre en særlig indsats for denne gruppe, gøres det stik modsatte. Af lutter forsigtighed og formentlig for at opnå kortfristede besparelser og undgå yderligere forstyrrelser i det kommunale selvstyre undlader regeringen at indskærpe amtskommunernes og især primærkommunernes forpligtelser over for borgerne i forhold til bistandslovens forskellige paragraffer om rådgivning og vejledning. Det giver så anledning til at spørge: findes der kommuner og amtskommuner, hvorom det kan siges, at de i bare et rimeligt omfang opfylder deres rådgivnings- og vejledningsforpligtelser? Hvor kan man med rette sige, at der gøres en tilstrækkelig indsats for at forebygge, at børn og unge anbringes uden for eget hjem?

Generelt kan spørges – og det skal være min sidste bemærkning – om det er bevidst, at der skal være så lang afstand fra det, som også regeringens repræsentanter giver udtryk for kunne ske her i ungdomsåret, og så den barske realitet, således som jeg har beskrevet den ud fra en objektiv iagttagelse af situationen i et enkelt amt og også ud fra de nyeste oplysninger og den senest offentliggjorte forskning?

Kaj Poulsen (S):

[Kaj Poulsen]

De, der havde forventet, at vi skulle høre nogle perspektivrige taler fra regeringen, de, der havde forventet, at der var kommet nytænkning, de, der havde forventet, at der skulle komme noget konkret ud af denne debat på baggrund af regeringens besvarelser af forespørgslen, må være overordentlig skuffede. Vi har fået den sædvanlige gang flotte ord, som regeringens forskellige medlemmer på sædvanlig vis har lirket af sig. Ord, ord, ord!

Man får det indtryk, når man har hørt regeringens medlemmer besvare forespørgslen, at den største opgave, regeringen har sat sig her i ungdomsåret, er, at de unge sandelig skal have fri.

Hvad er det, man har lagt op til at der skal ske for de unge ledige? Ja, vi har fået at vide, at ungdomsgarantiordningen ikke virkede godt nok. Arbejdsministeren sagde meget bredt, at over halvdelen ikke fik fast tilknytning til arbejdsmarkedet, og derfor blev den afskaffet. Jobkabelsesloven virkede ikke efter hensigten, derfor skulle den afskaffes. Hvad har regeringen sat i stedet?

Vi ved, at man i 1985 kunne have forventet, at 15.000 unge var kommet i job gennem jobkabelsesordningen. Hvad har regeringen sat i stedet? Ja, arbejdsministeren har i dag oplyst over for os, at der vil komme en lovgivning, men hvornår vil den lovgivning komme, som skulle afløse jobkabelsesloven, som man har ødelagt? Hvornår vil den lovgivning komme, som skulle afløse jobgarantiordningen for de unge? Hvad er det for nogle tilsagn, regeringen giver de unge? Mener regeringen, at den har klaret alle problemerne ved at spare vel omkring 1,5 mia kr. på jobkabelsesordningerne for de unge og ved at sige, at man har afsat 230 mill. kr. i finanslovsforslaget, som blev vedtaget her i december 1984? Eller hvad er det, regeringen har at sætte i stedet? Det er jo ikke arbejdstilbud eller uddannelsestilbud.

Af den debat, vi har haft om de langtidslediges problemer, er det klart fremgået, at uddannelsesmulighederne skal være der. Når man har spurgt, hvad det er for en masse uddannelser, så er der blevet sagt ungdomsuddannelserne. Det vil altså sige, at regeringen for at klare et kæmpestort problem med de langtidsledige vil udskyde de unge i ungdomsuddannelserne, altså skabe et endnu

større problem for vores unge på arbejdsmarkedet.

Var der én ting i arbejdsministerens tale, jeg var enig med hende i, så var det, at vi her i folketinget må sørge for, at ledighed ikke bliver en livsstil for de unge. Men én ting er at sige det, noget andet er at se på, hvad det er, regeringen gennemfører, og hvad der er hensigten bag ved det. De unges problemer vil blive betydeligt større med de hensigter, som regeringen – og specielt arbejdsministeren – har på dette område.

Så har regeringen sidste forår gennemført et forslag, som var det store dyr i åbenbaringen, om, at de unge skulle have en uddannelsesmulighed, og de skulle søreme have halve dagpenge, såfremt de fik en sådan uddannelse.

Må jeg spørge ministeren: hvor mange unge har modtaget dette tilbud? Er det ikke sådan, som socialdemokratiet sagde dengang, at det tilbud ikke er attraktivt nok for de unge, og at ministeren må konstatere, at det har været en dundrende fiasko, hvilket regeringen vil komme til at konstatere, også hvad angår de andre ungdomstiltag?

Vi synes, det er forstemmende, at regeringen på den måde, den har gjort det her i dag, kan komme med flotte ord – og vi vil også høre undervisningsministeren om et øjeblik komme og lire den gang tal af, som vi har hørt så ofte, når vi har talt om ungdommens problemer. Og når det er overstået, står vi tilbage med spørgsmålet: hvad er det egentlig, regeringen mener for så vidt angår de unge? Det er forstemmende, det er ubehageligt, og regeringen har ingen ungdomspolitik. Vi synes, det er overordentlig kedeligt.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Over for hr. Kaj Poulsens monotone bulder kan ingen minister stille noget op, for monotonien er uendelig. Han holder den samme tale gang på gang, og der er ingen chance for at få en dialog med ham, for selv om man høfligt besvarer hans spørgsmål, gentager han bare det, han sagde første gang, lige ud i luften. Undskyld, hr. Kaj Poulsen, men det er altså vanskeligt at komme videre med den debatfacon.

Hr. Svend Auken havde et interessant indlæg, som var meget polemisk, men som bl.a. også havde en meget elegant slutning, hvor

[Undervisningsministeren]

der blev sagt nogle rigtige ting om os, der tilhører generationen fra 1968 og sidder som proppen i hullet på alle de gode stillinger, og om de rystelser, det sender op igennem hele uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, således at vi kan forudse, at der i næste årtusinde måske vil blive stor lærermangel og mærkelige skævheder stik modsat dem, vi kender i dag.

Det er jo på mange måder sagen i en nød-deskal. Det er derfor, vi har problemer med at skaffe tilstrækkelig mange job til unge kvinder i dag, for det er specielt kvindeområderne, som er fyldt op med generationen fra 1968. Det er også det, der er årsagen til de store paradoksproblemer og til hele problemet med de videregående uddannelser, som sender et sted mellem 60 og 70 pct. ind i den offentlige sektor. Og dér ved vi jo, at der i de næste mange år, uanset hvem der har regeringsmagten, ikke vil blive ret mange ekstra stillinger.

Jeg starter med det, vi er enige om, for vi kan jo tids nok komme frem til det, som vi har en forskellig vurdering af.

Jeg synes, at hr. Svend Auken er lidt for polemisk, når han beskriver udviklingen på følgende måde: først var der en stor international krise – den holdt så tilfældigvis op lige nøjagtig i 1982, da den nuværende regering trådte til – hvorefter der kun var opgang, hvilket så er årsag til de forskellige forbedringer, den nuværende regering kan pege på. Det er i virkeligheden en ufrugtbar måde at drøfte tingene på. Jeg synes egentlig også, det er lidt forkert over for de unge, for hvad rager det egentlig dem, om nu opgangen begyndte i 1982 eller i 1981 eller i 1983, og om det var den nuværende regerings eller den tidligere regerings skyld? Jeg tror ikke, det interesserer dem ret meget.

Men lad os alligevel bruge et par sekunder på det for hr. Svend Aukens skyld. Han nævner den internationalt stigende ungdomsarbejdsløshed; det er rigtigt, og den er fortsat stigende i det internationale samfund, men i Danmark er den altså drastisk faldende. Det må man dog trods alt tage med som noget positivt i den nuværende situation.

Så nævner han, at der mangler 14.000 lære- og praktikpladser. Nej, det gør der ikke. Jeg har den seneste statistik, og hvis hr. Kaj Poulsen vil holde sig for ørerne, vil jeg godt lige nævne tallene. Der mangler i øjeblikket

på papiret 11.914 pladser, men der ligger på arbejdsformidlingskontorerne 3.753 ubehandlede aftaler, og det vil sige, at det rigtige tal for lære- og praktikpladsmangelen er omkring 8.000. Det er også for mange, og det skal vi have nedbragt, men det er dog noget andet end de 14.000, hr. Svend Auken nævnte.

Fru Elisabeth Bruun Olesen og andre siger, at nu må vi have lovgivning om kvoter og om andet, som kan tvinge erhvervslivet til at tage nogle flere, og her vil jeg gerne citere formanden for Dansk Metalarbejderforbund, Georg Poulsen, som den 31. januar sidste år åbent sagde – og jeg har ikke hørt, han har skiftet mening – at man fra organisationernes side frygter en eventuel lovgivning, idet den kunne få den enkelte mester til at føle, at der var tale om tvang, og dermed i nogen grad fratage ham følelsen af ansvarlighed over for eleverne.

Den bekymring deler jeg helt, for intet ville jo være lettere for regeringen end at lave kvoter og vedtage det ved lov. Så havde vi det problem løst, og det behøvede ikke engang at koste noget. Men det er lettere sagt end gjort, og nu står vi altså med en ganske flot fremgang. Tager vi Georg Poulsens område, er fremgangen på 6,9 pct. Gennemsnittet er 11,1 pct. Meget flot ligger der inden for HK-området en overraskende stigning på 14 pct., på trods af at det i forvejen er det altdominerende område. Jeg kan oplyse, at hovedparten af de ekstra pladser ligger inden for HK-området, hvilket i virkeligheden er overraskende og glædeligt og sandsynligvis er medvirkende til, at tallene for kvinderne ikke er helt så dårlige, som man kunne frygte. Det forholder sig nemlig sådan, at faldet i ungdomsarbejdsløsheden på knap 9.000 fordeler sig med 3.000 hos kvinderne og knap 6.000 hos mændene. Det er en forbedring i forhold til tidligere på året i 1984, og det skal trods alt med.

Jeg tror, jeg hermed har svaret på de ting, som man med rimelighed kunne forlange at jeg skulle kunne svare på.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Det er fantastisk, at man nu igen skal høre fra ministeren, at han bliver stødt på manchetterne. Man må efterhånden snart anbefa-

[Kaj Poulsen]

le ministeren at søge sig et nyt håndværk, for det her duer vist ikke rigtig.

Når man gentagne gange har stillet spørgsmål her i salen, også til ministeren, hvad svar har man så fået? Jeg kan anbefale ministeren at læse folketingets forhandlinger fra i torsdags, hvor jeg tror jeg stillede en halv snes spørgsmål, bl.a. om de uddannelser, vi taler om også i dag. Jeg spurgte, om det ikke var korrekt, at ministeren har sparet 150 mill. kr. væk og nu siger, at vi klarer alle de ekstraordinære problemer ved, at vi får 50 mill. kr. mere. Så blev ministeren rigtig stødt på manchetterne og talte om, at man sagde frække ord, i stedet for at prøve at svare på de spørgsmål, som vi stillede for at få klaret de problemer, samfundet står i.

Må jeg så spørge ministeren: hvor lang tid vil ministeren acceptere, at de unge mennesker, som søger ungdomsuddannelserne, skal forsinkes i at få en uddannelse, for at vi kan klare kæmpeproblemet med de langtidsledige? Det er, som om den ene hånd ikke rigtig ved, hvad den anden gør, heller ikke i undervisningsministeriet. Hvis ministeren ville gå ind på en reel debat om, hvad der foregår, i stedet for at prøve at slynge om sig med tal og forvirre begreber både her og dér, kunne det være, at vi kunne få en debat, der var noget perspektiv i, og som vi kunne få noget konkret ud af, men det ønsker ministeren ikke. Han ønsker at spille sur, stødt på manchetterne osv., men det kan vi andre jo ikke tage os af.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Det, der bringer mig herop, er undervisningsministerens sælsomme bemærkninger om 1968ere og kvinder. Jeg tror, det må rable lidt for ministeren, for er det kvinderne fra 1968, der fylder op?

Nej, netop kvindernes deltagelse på arbejdsmarkedet har skabt utrolig mange nye job og har for øvrigt også skabt ændringer i familiemønsteret. Det har vi godt nok ikke hørt et ord om i dag, al den stund hverken kulturministeren eller socialministeren har været på talerstolen, så derfor synes jeg, det ville være interessant, hvis ministeren – medmindre det var en lapsus – udbyggede, hvad det er, han mener med, at kvinderne fra 1968 fylder op. Sagen er vel, at vi skal skabe et

samfund, hvor der både er plads til unge, til 1968ere og til kvinder, og vi har jo da bl.a. gode muligheder med den ny teknologi, som i dag ikke er forbeholdt nogen af kønnene.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg henviste blot til den omstændighed, at store dele af den offentlige sektor netop blev kraftigt udbygget i 1960erne og 1970erne og dermed besat med den generation, som hr. Svend Auken kaldte prop-i-hullet-generationen, og på 'en række af de offentlige ansættelsesområder var der tale om typiske kvindeområder. Det tror jeg ingen kan bestride. Bl.a. var der en fantastisk personalevækst i social- og sundhedssektoren.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Denne debat skulle jo dreje sig om ungdommens problemer, men med de sidste, der har været oppe på talerstolen, har jeg en fornemmelse af det er ved at blive en debat om os selv, for de fleste af os tilhører måske snarere den 1968-generation, som vi nok ikke kan betragte som helt ungdommelig mere. Jo, der er dette med, at først er man ung og senere bliver man yngre, men det er måske den gruppe, vi så tilhører.

Jeg synes egentlig, at der var noget rigtigt i det, som fru Jytte Hilden sagde om, at der i samfundet skal være plads til alle. Der skal være plads til de unge, og der skal også være plads til de andre, for vi ved jo også, at folk i 30erne og 40erne har problemer. Vi ved, at folk, der bliver ledige, når de er i 50erne, har enorme problemer med, hvordan de så kommer i arbejde igen.

Så når vi til sidst dertil, at vi skal træffe særforanstaltninger for de unge og for de midaldrende og for de yngre, og det ender såmænd også med, at der til sidst er nogle, der sidder og hvisker om, at man også skal lave noget specielt for mændene. Ja, så galt kunne det måske gå en dag!

Hr. Svend Auken var inde på mange ting, men sagde i begyndelsen af sit indlæg, at vi ikke bare måtte betragte det at være ung som noget negativt. Det tror jeg i høj grad er værd at holde sig for øje, for jeg ved ikke, hvor mange ordførere der i dag har været ved at tilstå, at de var ved at fælde tårer. Jeg mener heller ikke, at man bare skal hjælpe de unge; de unge skal også hjælpe sig selv,

[Arbejdsministeren]

og man skal vel heller ikke lave en form for behandlersamfund, hvor det at være ung er et problem i sig selv, for så bliver livet jo til et stort problem for alle grupper.

Hr. Kaj Poulsen var sådan set inde på noget væsentligt, idet han kritiserede alt det, regeringen havde gjort, og sagde, at regeringen slet ikke ville noget. Man kom med besparelser på milliarder, og hvad satte man så i stedet for? 230 mill. kr. til en lov om beskæftigelsesmuligheder for unge.

Men det er jo netop udtryk for den forskel, der er på den tidligere og den nuværende regering, for hvad var den filosofi, der lå bag den tidligere regering, og den filosofi, som vi ligesom overtog?

Ja, man kørte med ungdomsgarantiordning, man kørte med arbejdstilbudsordning, man kørte med alle mulige kunstige lappeløsninger, og man troede på, at hvis bare man puttede ordet garanti ind i det, var enhver sikret.

Og hvad viste erfaringerne så? Det viste sig, at man var garanteret i den periode, hvor man var omfattet af forsøget; men det var ikke engang alle i de to forsøgsamter, som var omfattet af forsøget, det var kun et lille udsnit, og når så garantiperioden udløb, var man ikke kommet videre hverken arbejdsmæssigt eller uddannelsesmæssigt.

Vi er også meget optaget af at løse ungdommens problemer, og i denne forbindelse kan man tale om kultur, om idræt, om boligforhold; der er mange ting, der er væsentlige for ungdommen, som det er det for alle andre. Men det, vi kunne se, var, at alle rapporter fra sagkyndige viste, at de unge, der klarede sig dårligst, det var dem, som ingen erhvervsuddannelse havde, det var de unge, der havde forladt skolesystemet i en tidlig alder. Derfor var det vel ikke så mærkeligt, at regeringen erkendte, at det gjaldt om at give de unge et tilbud om en god start på tilværelsen, det gjaldt om at give uddannelsstilbud, og at vi derfor fra regeringens side prioriterede uddannelsesmuligheder meget højt for netop at hjælpe de unge i stedet for at fortsætte med disse bevidstløse garantiforsøg og lignende, som jo ikke gjorde andet end at koste fantastisk mange penge uden at give resultat.

Og så er det ikke sandt, at vi bare har sparet alt det væk, som socialdemokratiet indførte i sin tid, og at det eneste, der er kom-

met tilbage, er 230 mill. kr. til et lovforslag, der ikke er fremsat endnu. Der er kommet en masse uddannelsespladser inden for undervisningsministerens område, der er kommet flere lære- og praktikpladser, og – hvad der er helt afgørende for os – de unge skal ikke bare betragtes som led i et behandlersystem, men som normale mennesker. Det, der har været det afgørende for os, har været at få unge ind på normale arbejdspladser, og det er lykkedes.

Jeg synes, det er positivt, at ungdomsarbejdsløsheden nu er faldet. Nu bliver jeg måske uvenner med dem fra 1968 eller før, men jeg synes, det er positivt, at ungdomsarbejdsløsheden falder mere, end arbejdsløsheden falder for dem, der er mere voksne.

Til gengæld må det give anledning til overvejelser, når man ser på, hvordan arbejdsløsheden fordeler sig, at det stadig væk er sværere for pigerne eller kvinderne, end det er for mændene, også når det drejer sig om de unge. Og jeg mener, vi har et fælles ansvar for at sikre, at kvinderne kommer med. Jeg mener ikke, vi kan give os til kunstigt at udvide eller opretholde en offentlig sektor udelukkende med henblik på at skaffe arbejdspladser, heller ikke bare til kvinder. Men vi må sørge for, at kvinder bliver uddannet, og at kvinder får mulighed for at blive beskæftiget inden for de områder, hvor der er arbejde inden for det normale arbejdsmarked.

Så er der flere, bl.a. hr. Kaj Poulsen og fru Ebba Strange, der har været inde på jobskabelsesloven, og det er rigtigt, at den ikke var regeringens livret. Alle ved jo også, at de fire regeringspartier i sin tid stemte imod jobskabelsesloven, da den blev indført, men det er ikke rigtigt, at loven var længe om at komme i gang, fordi regeringen sinkede den. Tværtimod, for det ønskede vi ikke. Jeg havde en forpligtelse til at følge den lovgivning, der var vedtaget af folketinget, men der var vanskeligheder med at få udstedt en bekendtgørelse, og der var også vanskeligheder i forbindelse med, at sagen skulle rundt om EF-Kommissionen.

Vi mener ikke, at jobskabelsesloven har virket rigtigt. Jeg mener også, det er udtryk for en firkantet og forkert tankegang at sige, at fordi man én gang har vedtaget nogle ordninger med kunstig støtte, så må det være den eneste rigtige løsning på problemet med,

[Arbejdsministeren]

hvordan man hjælper ungdommen. Det kunne jo være, at man kunne gøre det på andre og bedre måder.

Selv om vi prioriterer uddannelse meget højt – og det gør vi – må vi erkende, at der er unge, der ikke er egnede eller ikke er motiverede for at gå i gang med en uddannelse, når de forlader skolesystemet. Netop derfor kommer vi med lovforslaget om beskæftigelsesmuligheder for unge i denne folketings-samling, forhåbentlig i løbet af februar måned.

Fru Elisabeth Bruun Olesen fremførte på ny nogle synspunkter om, at alle unge, når de går ud af skolen – sådan opfattede jeg det – skulle have ret til at blive medlem af en A-kasse. Ja men hvad er det her igen? Det er jo en garanti for, at når man forlader folkeskolen, så kan man automatisk komme ind i en A-kasse, så kan man altså automatisk få dagpenge. Vi har oplevet det mange gange, når vi har diskuteret arbejdsmarkedsspørgsmål, hvor VS har gjort det synspunkt gældende, at det, jeg kalder forsikring mod arbejdsløshed, dagpengene, i virkeligheden skal fungere som en form for borgerløn. Og det mener jeg ikke de skal.

Jeg synes, det er rigtigt, når det bliver sagt, at vi må være enige om, at ledighed ikke skal være en livsstil, og at det især er vigtigt, at det ikke bliver en livsstil for unge, fordi de unge oplever en bestemt måde at leve deres liv på, når de går i skole, som man gør et antal år, men så skal de prøve noget andet. Derfor er ledigheden anderledes og sværere, tror jeg, for de unge, som måske kun har prøvet skolen, end for dem, der har været i arbejde en årrække og har været vant til dette at skulle stå op og gå på arbejde. Det er nok svært for den person, der bliver ledig, som må savne at tjene penge, savne fællesskabet på arbejdspladsen, men det er måske endnu sværere for den unge, som aldrig har fået prøvet kræfter og aldrig har fundet ud af, hvad han eller hun duede til, og ikke har lært at fungere på en arbejdsplads. Derfor har vi et fælles ansvar for, at ledighed ikke bliver en livsstil og heller ikke en livsstil for de unge.

(Kort bemærkning).

Kaj Poulsen (S):

Jeg vil gerne takke arbejdsministeren for, at hun i hvert fald – modsat undervisningsministeren – forsøger at give svar på de spørgsmål, der bliver stillet.

Men det ændrer ikke ved, at vi er uenige om en række vurderinger af de tiltag, der har været gennemført, og som regeringen har fjernet. Lad os se på ungdomsgarantiforsøgene, som ministeren altså ikke mener har været nogen stor succes, samtidig med at ministeren i den samme tale peger på, at det, der er vores største problem, er de dårligst uddannede unge. Det er de dårligst uddannede unge, der har de største problemer med at komme på arbejdsmarkedet, og derfor skal man forsøge at give dem en uddannelse. Men vi står stadig væk tilbage med en række uddannede unge, og hvad viste den rapport, vi fik i 1983 om ungdomsgarantiforsøgene på dette område? Rapporten viste, at af de 20 pct., der var dårligst uddannede og dårligst stillede blandt dem, man havde haft fat i i ungdomsgarantiforsøgene, havde 80 pct. fået en fast tilknytning til arbejdsmarkedet. Man kan så sige, at det ikke var godt nok, det skulle have været 100 pct. Men én ting må vi i hvert fald konstatere: regeringen har ikke iværksat ét eneste tiltag til løsning af de problemer, som jobgarantiordningen løste, og det er her, katastrofen er.

Her hjælper det ikke med pæne ord og ord og ord. Der skal aktiv handling til for at hjælpe de unge på dette område. Vi skulle ikke ret gerne konstatere, at de unge får lov til at sejle deres egen sø, uden at vi hjælper dem. Vi løser ikke problemet alene ved at sige uddannelse, selv om det i sig selv er godt. Der er en række andre unge mennesker, der skal sættes ind over for på andre måder.

Arbejdsministeren (Grethe Fenger Møller):

Jeg mener, at hr. Kaj Poulsens bemærkninger klart viser, hvilken forskel der er i hr. Kaj Poulsens opfattelse og i regeringens opfattelse. Efter socialdemokratiets opfattelse er det, som om man kun kan løse problemer på én måde. Hvis ikke man kan gøre det gennem ungdomsgaranti eller jobskabelsesordninger, offentlige garantiordninger, offentlige støtteordninger eller erstatte det med noget, der svarer til det, vil man ikke være med til at løse problemerne for de unge.

[Arbejdsministeren]

Men regeringen har altså en anden opfattelse. Vi har den opfattelse, at vi skal stille uddannelsespladser til rådighed, og at vi faktisk godt kan hjælpe de unge ved noget så kedsommeligt som at føre en fornuftig økonomisk politik. Det har jo også bevirket, at 10.000 unge er kommet i arbejde i forhold til sidste år, hvilket vi mener er udtryk for en positiv udvikling, og hvilket vi mener er mere værd, end hvis man havde erstattet ungdomsgarantiforsøgsordningerne og jobskabelsesordningerne med endnu flere kunstige ordninger.

Socialministeren (Elsebeth Kock-Petersen):

Der blev stillet et par konkrete spørgsmål under debatten, hvor jeg gerne først vil svare fru Jytte Hilden, der spurgte, hvordan det ligger med hensyn til klubtilbuddene for de unge. Jeg vil godt oplyse, at vi i socialministeriet netop er ved at arbejde med et oplæg omkring klubspørgsmålene og på grundlag af dette oplæg selvfølgelig skal tage en diskussion med de forskellige organisationer og myndigheder og andre, der ønsker at komme med synspunkter.

Men jeg vil godt derudover sige, at vi i socialministeriet lægger vægt på, at man netop i den indsats, der gøres rundt omkring i kommunerne, inddrager de unge. Derfor er der også i oktober sidste år blevet udsendt en vejledning, nogle forslag til sektoroverskridende foranstaltninger med inddragelse af de unge i det sociale arbejde. Så jeg mener bestemt, der er nogle værdier, men jeg mener også, at det i høj grad netop må føres ud i livet inden for det sociale område gennem en dialog mellem staten og kommunerne, fordi det er så vigtigt, at den indsats, der foregår ude i kommunerne, er tilpasset de unges ønsker og behov og forventninger.

Jeg lægger også vægt på forebyggelse og rådgivning, og dér synes jeg også det ser ud til, at man i kommunerne tager den opgave alvorligt. I over halvdelen af kommunerne har man etableret disse SSP-udvalg, altså skole-, social- og politisamarbejdet, netop for at kunne have et samarbejde, og jeg kunne da ønske mig, at man flere steder, formelt eller uformelt, havde et sådant samarbejde. Det er blot for at sige, at disse principper med hensyn til at inddrage de unge og deres egne kræfter bestemt skal bruges, også når vi

drøfter de forskellige socialpolitiske tiltag, men det er jo først og fremmest kommunerne, der med deres lokalkendskab og kendskab til de unge må, om jeg så må sige, sætte kød og blod på den indsats.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Jeg skal takke socialministeren for det, hun rent faktisk sagde om den socialministerielle klubsektor, og jeg glædede mig over nogle af de ting, hun nævnte. Men så nævner hun, at det skal ske i en dialog mellem stat og kommune, og vi har jo på en lang række områder oplevet, at så giver man bloktilskud, og dermed forringer man kommunernes muligheder. Derfor vil jeg gerne spørge socialministeren, om der i de tanker, man gør sig i ministeriet, ligger, at der skal være nogle fælles regler, nogle fælles rammer, for arbejdet i netop den del af fritidssektoren, som ligger i socialministerens område, for når fritidssektoren er så vigtig, er det på grund af denne ændring af familiemønstret, idet mange børn og unge har meget stærke ungdomskulturer og det i meget høj grad er dér, de opdrages; derfor er rammerne og vilkårene for denne sektor så væsentlige for os.

(Kort bemærkning).

Qvist Jørgensen (S):

I modsætning til fru Jytte Hilden kan jeg ikke sige tak til socialministeren, idet jeg ikke fik noget svar på mine spørgsmål om, hvad der egentlig gøres for at forebygge, at børn og unge i et ubehageligt stort antal må anbringes uden for eget hjem. Jeg må konstatere for mit eget vedkommende i hvert fald, at en henvisning til SSP i den sammenhæng ikke er særlig relevant.

Formanden:

Vi går til anden runde. Første ordfører er ordføreren for forespørgerne.

Svend Auken (S):

Jeg vil starte med at udtrykke glæde over to ting: den ene er, at et meget bredt flertal i folketinget er parat til at vedtage det forslag om motiveret dagsorden, som jeg har stillet på vegne af socialdemokratiet om at følge ungdomsudvalgets arbejde op i et særligt fol-

[Svend Auken]

ketingsudvalg, så folketinget får mulighed for at sætte handling bag de mange smukke ord, vi har hørt her i dag.

Det andet, som jeg synes er positivt, er, at ingen minister eller borgerlig ordfører mig bekendt i debatten i dag har talt om, at der lå en mirakelkur til løsning af de unges beskæftigelsesproblemer gennem indførelse af en særlig ungdomslønsats. Det er egentlig ganske interessant og meget positivt, at ikke én under debatten i dag har sagt, at man kunne løse problemerne ad den vej næsten i en håndvending. Det ville være skønt, hvis det budskab trængte uden for disse mure.

Så vil jeg sige til undervisningsministeren, at når jeg mente, jeg var nødt til at tage det samfundøkonomiske forløb op, som har ført os frem til en situation som den, vi ser, i hele den vestlige verden med en større økonomisk vækst osv. og de muligheder, det også giver for at nedbringe ungdomsarbejdsløsheden, er det, fordi vi, hvis ikke jeg gør det, bliver vidne til en massiv indoktrinering fra regeringspartierne side, der hævder, at det alene er takket være regeringens økonomiske politik, at vi i dag har et internationalt opsving.

Jeg skal gøre en enkelt bemærkning til arbejdsministeren, der sagde, at jobskabelsesloven ikke var regeringens livret. Nej, det tør vist svagt antydes, men hvorfor er man gået fra dette, at man ikke betragter det som en livret, til, at man systematisk har brækket knive og gafler, fjernet retten fra varmeskabet, udsendt advarende cirkulærer og nedskåret rationerne, sådan at den lov, der trods alt blev vedtaget af folketinget i foråret 1982, til sidst er blevet totalt ødelagt? Det er jo det, der er baggrunden for, at jobskabelsesloven ikke har fået mulighed for at udfolde sig. Det er også det, der er baggrunden for, at der langt ind i borgerlige erhvervsorganisationer i dag er skuffelse over, at regeringen vil afskaffe denne positive lovgivning, der sigter på et samarbejde mellem den offentlige og private sektor med en række ikke endnu særlig veldefinerede, traditionelle kommunale beskæftigelsesarbejder.

Jeg er glad for, at vi nu kommer i gang i udvalget med de unges problemer, og jeg skal nævne de seks hovedpunkter, der for socialdemokratiet er afgørende i dette arbejde:

Der er for det første lære- og praktikpladsproblemet. De sidste offentlige tal, vi kender,

viser, at der er 14.000 unge, der ikke har fået lære- og praktikplads. Hvis det tal er faldet til 12.000 ved udgangen af december 1984, er det selvfølgelig glædeligt, men vi ved, at det desværre stiger ganske kraftigt her i januar 1985. Den talmagi med at trække nogle ikke besatte pladser fra osv., er ikke den måde, vi regner på. Vi er nødt til at tage de sammenlignelige tal: hvor mange unge har ikke fået plads? Og det sidst offentliggjorte tal er altså 14.000. Der er sket et fald siden 1982 på godt 1.000. Det er alt, hvad der er sket af forbedringer for de unge vedrørende lære- og praktikpladser, men det er en fælles opgave for os at få klaret det.

Det andet er spørgsmålet om styrkelsen af den traditionelle ungdomsarbejdsløshedsindsats, både hvad angår uddannelse og hvad angår beskæftigelse, og det har vi haft en lang diskussion af her i dag, men jeg tror, der kan gøres meget på disse områder. Især tror jeg, at et spørgsmål ud over dette med mere utraditionelle beskæftigelsesideer, som trænger sig på, er spørgsmålet om det store og desværre voksende frafald fra vore uddannelser, som vi oplever i disse år, og som har til virkning, at hver tredje ung i Danmark ikke får en egentlig erhvervsuddannelse.

Det tredje punkt, som må indgå i et sådant udvalgsarbejde, er spørgsmålet om en ordentlig ungdomsydelse og uddannelsesstøtte. Det er ikke rimeligt, at vi i dag klarer så mange af de unges økonomiske problemer gennem bistandslovgivningen. Vi må sikre, at de unge, når de er under uddannelse eller på anden måde er aktive i samfundet, har anstændige økonomiske vilkår.

Det fjerde punkt er spørgsmålet om de unges boligproblemer, som man gør meget ud af i rapporten, og som jeg tror må indtage en central plads.

Det femte punkt er spørgsmålet om et øget engagement fra samfundets side i at give bedre rammer for de unges fritids- og kulturelle udfoldelser. Der er mange forslag i ungdomsudvalgets betænkning, som fortjener folketingets nærmere overvejelse.

Jeg vil gerne bringe en enkelt tanke frem her, som har indgået i debatten, men godt kunne tegne sig lidt klarere, og det er spørgsmålet om at give unge betydelig bedre mulighed for at rejse uden for landets grænser, ikke kun, som undervisningsministeren – og

[Svend Auken]

dér er jeg i øvrigt enig med ham – siger, de uddannelsessøgende. Alle unge skal have mulighed for den berigelse, der ligger i i en kortere eller længere periode af sin ungdom at opholde sig under, arbejde i, studere og opleve fremmede forhold, altså rejse udenlands. Jeg tror, at staten her i ungdomsåret på en smidig måde sammen med de ungdomsorganisationer, vi kender til, har mulighed for her at sætte noget positivt i gang.

Det sjette og sidste punkt, jeg skal nævne, er spørgsmålet om øget indflydelse for de unge, øget medbestemmelse og selvbestemmelse for de unge. Alle ordførerne her i dag har talt smukt om ungdomsudvalgets forslag om øget ungdomsindflydelse i skole, i fritidsliv, i den kulturelle aktivitet, på idrætsområdet osv. Man har også talt om en styrket stilling for de unge i det kommunale arbejde. Alle disse smukke ord må følges konkret op i udvalgsarbejdet.

Jeg synes under alle omstændigheder til trods for de meget store forskelle, som debatten jo også har afdækket her i dag, at det er positivt, at folketinget i næsten enighed nu beslutter sig for at gennemgå ungdomsudvalgets betænkninger, ikke bare for at sidde og gennemgå nogle betænkninger, men for at komme videre mod en mere effektiv ungdomsindsats.

Connie Hedegaard (KF):

Fru Ebba Strange var glad for, at det konservative folkeparti ville give mere indflydelse til eleverne, og så udtrykte fru Ebba Strange håbet om, at man også ville give elever indflydelse på alle niveauer; i den forbindelse blev folkeskolen nævnt.

Vi synes, det er vigtigt at give unge indflydelse, men vi synes, det er farligt allerede på folkeskoleniveau at give elever indflydelse på selve undervisningen. Fru Jytte Hilden var inde på, at børn og unge godt kan se forskel på en narresut og reelle indflydelsesmuligheder, og jeg synes, der ligger den fare i, at man på et meget tidligt tidspunkt giver folk ansvar og giver dem en fiktiv indflydelsesmulighed, at resultatet måske så bliver, at de faktisk ikke senere ønsker at deltage aktivt i demokratiet, fordi deres første erfaringer med demokratiet har været negative.

I den forbindelse vil jeg også kommentere både ordførerne fra fremskridtspartiet og VS,

som i skøn forening gik ind for en nedsættelse af valgretsalderen til 16 år. Det kan umiddelbart lyde meget sympatisk, men er man f.eks. så også villig til at nedsætte myndighedsalderen, og vil det ikke betyde, at de voksne tværtimod forflygtiger deres ansvar og det måske netop vil være til skade for de unge fra de svageste miljøer?

Jeg tror også, der ligger det problem i nedsat valgretsalder, at børn og unge på et stadig tidligere tidspunkt bliver tvunget til at tage stilling til en fantastisk masse ting, som de måske egentlig slet ikke har forudsætning for at tage stilling til. Det er jo trods alt en temmelig alvorlig ting at bestemme sig for ét politisk parti og dermed for en bestemt grundholdning, en bestemt ideologi, på hvilken ens voksentilværelse skal bygges.

Mange har været inde på specielt de unge kvinders dårlige situation, og det kræver jo mange initiativer både inden for arbejdsmarkedsområdet og inden for uddannelsesområdet, men jeg synes også, der er en enkelt ting, man i den forbindelse kan nævne, nemlig de unge kvinders deltagelsesmuligheder. Ikke mindst i ungdomsåret kunne man opfordre ungdomsorganisationerne og Dansk Ungdoms Fællesråd til at fokusere lidt på specielt de unge kvinders manglende deltagelse. Man kan bare se på åbningen af FN's ungdomsår; der var ca. 114 repræsentanter til stede fra alle mulige forskellige ungdomsorganisationer, men ikke engang en tredjedel af dem var kvinder. Det er meget nærliggende at beklage kvindernes manglende repræsentation i det politiske liv, men når allerede nutidens ungdomsorganisationer er så underrepræsenteret med kvinder, må det nødvendigvis afspejle sig videre op gennem systemet.

Hr. Nørgaard Sørensen var inde på, at ad hoc-udvalget ikke kun skulle sidde og diskutere; der skulle også drages konklusioner. Det kan vi naturligvis være helt enige om. Når man kan have en vis skepsis, er det, fordi jeg har haft den tvivlsomme ære at sidde i ad hoc-udvalget til bekæmpelse af ungdomsarbejdsløsheden, og det holdt ét møde, sætte mødet. Det er måske derfor, jeg var lidt betænkelig ved, om ikke bare et sådant udvalg kan gå hen og blive en syltekrukke.

Hr. Nørgaard Sørensen bestred mine udtalelser i første runde om, at det især er de mindre virksomheder, der mangler at tage

[Connie Hedegaard]

lærlinge og elever, men hr. Nørgaard Sørensen kan i direktoratet for erhvervsuddannelser få oplyst, at mere end 80 pct. af de større virksomheder, som hr. Nørgaard Sørensen talte om, rent faktisk tager elever. Det er de små og mellemstore virksomheder, men specielt dem på 3, 4, 5 mand, hvor der ikke engang er 25 pct., som hidtil har taget elever, der er problemet.

Til sidst vil jeg godt sige, at det er mærkeligt, at der ikke er bare én eneste ordfører fra oppositionen, som har set bare lidt positivt i, at udviklingen for de unge altså rent faktisk er vendt. Ikke mindst er det ynkeligt at se, at socialdemokratiet nu står her, som om det er firkloverpartierne uvilje, der er skyld i alle ungdommens vanskeligheder i dag. Regeringen har altså kun været ved magten i ca. 2½ år, og jeg tror ærlig talt, at ungdommen har forståelse for, at det må tage nogen tid at rette op på mange års unkladelsessynder. Jeg tror, de unge har set, at der nu sker noget. Hvis man går ud og taler med unge, oplever man faktisk mange, der har mere tro og håb til fremtiden, end de har haft i mange år.

Hr. Kaj Poulsen og andre kan hævde, at der ikke er sket nok, men jeg synes ærlig talt ikke, at hr. Kaj Poulsen og andre socialdemokratiske ordførere i dag har bidraget med særlig mange konstruktive forslag til den dialog, som unge med rette kan stille forventning om at vi fører her.

Helge Sander (V):

Jeg vil gerne starte dér, hvor fru Connie Hedegaard sluttede, for jeg synes også, det har været temmelig påfaldende, at den lange række af socialdemokratiske ordførere har talt om manglende nytænkning i de indlæg, der er kommet fra ministrene og fra regeringspartierne ordførere. Dertil vil jeg gerne sige, at det jo ikke er forbudt for oppositionens folk at komme med nye ideer og servere nogle forslag på bordet. Det har det skortet på også i dag, for så vidt jeg har kunnet følge med, har der ikke været megen nytænkning i det, der er kommet fra den side af salen i denne debat. Man har i stedet for kørt den samme plade med ungdomsgaranti, betalt frihed til uddannelse osv. Ja, det er alt sammen noget, der er meget godt, men hvor får vi pengene fra? Det er jo ikke ligefrem en

bugnende statskasse, som den forrige regering overlod til os andre i september 1982.

Fru Ebba Strange nævnte, at det ikke er robotterne, ungdommen er interesseret i. Det er muligt, de ikke er interesserede i det, men jeg tror bare, det er nogle nøgne kendsgerninger, som vi ikke kan se bort fra, og som i hvert fald vil komme til at påvirke ungdommen mere, end det kommer til at påvirke os og dem, der er lidt ældre end jeg selv, og derfor er vi nødt til at interessere os for det. Vi er nødt til at beskæftige os med de mange muligheder, som teknologien giver, og ikke mindst er vi nødt til at beskæftige os med det i menneskelige relationer, for det er nok rigtigt, at vi hidtil har været sløme til kun at tale om teknikken og om hardwaren, men har glemt de menneskelige forhold, som jo er det allervæsentligste, når det kommer til stykket.

Fru Elisabeth Bruun Olesen beklagede sig meget over, så skidt som det hele gik, så sløjt som regeringen forsøgte at realisere nogle af de gode intentioner, og hun efterlyste i stedet for en nøje planlægning af produktionen, således at de unge vidste, hvad de havde. Tak for det! Jeg vil gerne spørge, om fru Elisabeth Bruun Olesen har lyst til at være ung i et af de lande, hvor man har planlagt produktionen – oven i købet så meget, at i hvert fald jeg gerne vil bede mig fritaget.

Sluttelig kom hr. Poulsaard også ind på en af de ting, jeg nævnte med hensyn til boligpolitikken. Det er rigtigt, at der er mange ledige landbrugsejendomme rundt omkring, men jeg er ikke sikker på, at det er dem, vi skal tilbyde de unge, som skal studere. Nu er det jo således, at vi stadig væk har noget, der hedder landbrugspligt og grønt bevis, og hvis vi skal kræve det oven i handelen, er det måske et lige rigeligt stort krav at stille til en ung, som gerne vil læse eller studere.

Ebba Strange (SF):

Først til hr. Helge Sander: jo, jeg tror da, at masser af unge er interesserede i den nye teknologi og i robotterne. Det synes jeg vi daglig får indtryk af, og det synes jeg heller ikke der er noget galt i. Det, vi kan være enige om, er, at det er ungdommen, der er fremtiden, og det, der så må interessere os, er, at den verden ikke bare skal bestå af robotter. Hr. Helge Sander var selv inde på, at vi også

[Ebba Strange]

må være opmærksomme på de menneskelige relationer, og ligesom hr. Helge Sander efterlyser nytænkning, savner jeg tit hos undervisningsministeren, der jo er hr. Helge Sanders partifælle, noget nytænkning. Når man spørger undervisningsministeren, hvad vi så skal med nye uddannelser, hedder det, at det skal være teknik, teknologi, eksport og ikke andet. Men jeg synes – og det var det, jeg mente med noget af det, jeg sagde i mit første indlæg – at det er kolossalt vigtigt at lytte lidt ikke kun til de veltilpassede, strømlinede unge, men også til de utraditionelt tænkende unge.

Jeg vil gøre undervisningsministeren opmærksom på, at der inden for Nordisk Råd vil komme et forslag, man skal diskutere på den forberedende samling, om lokalt ude i amter og kommuner at iværksætte uddannelser inden for kultursektoren, som bl.a. bygger på aktiviteter fra den lange række af mere eller mindre ubeskæftigede kulturarbejdere, som vi har gående. Jeg er helt overbevist om, at vi bliver nødt til at ofre ressourcer på de kreative kulturelle områder, hvis det er et frodigt samfund, vi skal have midt i al teknologien. Derfor håber jeg, at også regeringspartierne vil se interesseret på dette forslag, når det dukker op i Nordisk Råd.

Det fører mig over i det næste, jeg lige vil sige et par ord om, nemlig det såkaldte Knud Larsen-udvalg. Jeg vil starte med at sige, at det er beklageligt, når undervisningsministeren og andre ordførere drager det frem, at vi så er en række medlemmer af folketingets uddannelsesudvalg, som ikke har haft lejlighed til at se Knud Larsen-rapporten. Jeg har selvfølgelig læst om den i aviserne, ligesom sikkert også andre folketingsmedlemmer har, men jeg kender den ikke i detaljer. Jeg vil benytte lejligheden til fortsat at advare undervisningsministeren mod at indsnævre uddannelserne, ikke mindst på baggrund af den tekniske udvikling, for jeg tror, det er kolossalt vigtigt, at vi netop i en teknologisk udvikling bevarer bredden i uddannelserne, så vi husker det humanistiske og det menneskelige.

Jeg har yderligere et par bemærkninger at knytte til noget af det, der er sagt. Til fru Connie Hedegaard: jeg er helt enig i, at vi ikke skal give hverken børnene eller de unge indflydelse, hvis den er fiktiv. Det, jeg mente med det, jeg sagde, var, at man skulle leve

op til folkeskoleloven, sådan som den er udformet, hvor der faktisk står, at børnene skal have indflydelse på det, der sker i skolen; i højere grad, end de har de fleste steder. Derfor mener jeg, man bør starte dér, så det bliver en reel og ikke en fiktiv indflydelse.

Dernæst vil også jeg knytte et par bemærkninger til undervisningsministerens tal-magi, som hr. Svend Auken kaldte det, med hensyn til praktikpladserne. Jeg ved godt, at Georg Poulsen ikke er tilhænger af kvotaordningerne. Det var de socialdemokratiske regeringer jo heller aldrig, da vi foreslog det – vi har foreslået det mange gange under de socialdemokratiske regeringer – og det var ud fra den samme argumentation som den, der nu kommer fra den borgerlige regering, og den har jeg citeret.

Men i SF oplever vi tvangen som værre for de unge, end vi ville opleve en tvang over for arbejdspladserne ved at indføre en kvotaordning, og jeg er ligesom hr. Kaj Poulsen også bekymret for den dyne, vi skubber foran os, fordi tallet, uanset om det nu er 11.000 eller 14.000, består dels af nogle, der lige er kommet ud, dels af nogle, som er blevet skubbet foran, fordi der ikke har været plads til dem. Så sker der jo det, at de ryger ud i arbejdsløshed og opgiver at søge praktikpladser, og så har vi dem i en situation, der faktisk ikke er bedre, end den er for dem, der er gået direkte ud af folkeskolen til arbejdsløshed.

Elisabeth Bruun Olesen (VS):

Vi mangler et svar fra undervisningsministeren, nemlig på, hvad undervisningsministerens holdning er til, at man igen giver Danske Kvinders Nationalråds projekt om unge kvinders arbejdsløshed penge, de penge, som blev fjernet, og som flere har bedt om at man kunne give projektet igen.

Der er flere ting, man kan blive rørt over i dag. Socialdemokraterne har sagt, at de er meget rorte over de smukke hensigter, som den borgerlige regering har. Jeg er faktisk rørt over i dag at have hørt et socialdemokrati i opposition, som buldrer og brager, og som lige pludselig er blevet den varmeste fortaler for ungdommen. Når jeg tænker på det socialdemokrati, som faktisk indførte sul-tecirkulæret og løntrykkerbekendtgørelsen! Jeg har ikke hørt socialdemokratiet i dag si-

[Elisabeth Bruun Olesen]

ge, at det tager afstand fra de to ting, og at det vil glæde ungdommen ved at arbejde for, at både sultecirkulæret og løntrykkerbekendtgørelsen skal væk. Jeg har heller ikke hørt nogen socialdemokrater sige, at ventetiden for dimittender skal væk, sådan at unge, der har fået en uddannelse, igen skal være dagpengeberettigede, når de har fået uddannelsen, og ikke må vente et år. Så man siger altså forskellige ting, når man er i regering, og når man er i opposition.

Hvad angår valgretten, var fru Connie Hedegaard inde på, at man skulle være moden, og hun var bekymret over, om de unge nu kunne klare det at få valgret i så ung en alder. Når man diskuterer udvidet valgret, giver det altid bekymring fra de borgerliges side med hensyn til, om man er moden nok, og med hensyn til forholdet mellem pligter og rettigheder og beskyttelse af de unge. Dengang kvinderne i sin tid ikke havde valgret, var det, fordi kvinderne skulle beskyttes.

Dertil vil jeg sige, at der for det første jo ikke stilles særlige krav om, at andre vælgergrupper skal være specielt modne, og for det andet er valgrettens sammenknytning med bestemte pligter ikke noget argument for at bibeholde netop 18 år eller nogen som helst valgrets alder overhovedet. Hvis man tog den sammenknytning alvorligt, kunne man udmærket anvende den til at sige, at man skulle have valgret, når man var 7 år, for på det tidspunkt indtræder undervisningspligten. Eller man kunne sige, den skulle være ved 15 år, hvor den unge kan gøres strafferetligt ansvarlig og for resten da også må sætte børn i verden – som om det ikke krævede ansvar og modenhed! Desuden er en høj valgrets alder ikke beskyttelse af de unge; de udsættes, allerede fra de er helt små, for påvirkninger fra fjernsynet, fra radioen, fra skolen og fra de politiske partier, som alle sammen mere eller mindre satser på fremtidens vælgere.

Så vil jeg over for fru Connie Hedegaard slå fast, at det ikke er en automatik, at valgrets alderen og myndighedsalderen nødvendigvis behøver at følges ad, men når man rejser krav om valgrets alderen, knyttes kravet om sammenfald altid til af den anden part. Historisk set har der ikke altid været sammenfald, og uanset om den 16- eller 17-årige har valgret eller ej, så må han eller hun faktisk meget ofte træffe beslutninger, der er meget vidtgående: beslutning om, hvilken

uddannelse man skal have, beslutning om, hvilke typer arbejde man skal have, beslutning om, hvorvidt man vil sætte børn i verden eller ej.

Poulsgaard (FP):

Jeg vil faktisk starte mit indlæg med at rose hr. Helge Sander, for jeg synes, det var fornuftigt, som han sagde, at vi ikke skulle efterlade en forgældet nation. Men så kom hr. Helge Sander senere ind på, at der manglede boliger til de unge. Ja men den boligpolitik, der er ført her i landet i de sidste 20–30 år, har været subsidier til boliger. Og hvem skal så betale de subsidier? Det skal de unge mennesker. Hr. Helge Sander, jeg tænkte ikke bare på landbrugsejendomme, jeg tænkte også på Herning, hvor jeg ved at hr. Helge Sander er godt kendt. Gud ske lov har forholdene i dette land udviklet sig sådan, at mange af os har store boliger, og der er såmænd god plads i de boliger. Danmark er jo det land i verden, der har flest kvadratmeter pr. indbygger, så at der skulle være specielt behov i landdistrikterne for boliger til de unge, har jeg stadig væk lidt svært ved at se. Men hvis det er sådan, at hr. Helge Sander mener, at en ung mand og en ung pige skal have lov til at bygge en bolig, men bare ingen subsidier skal have, er det da i orden; så må de bygge 10 for min skyld.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Svend Auken (S) (se foran)

vedtoges med 116 stemmer (S, KF, V, SF, RV, CD, VS og KrF) mod 4 (FP).

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 134:

Forslag til lov om ændring af lov om adgang til præsteembeder i folkekirken.

(Fremsat 23/1 85).

Lovforslaget sattes til forhandling.